

CERKVENI GLASBENIK

GLASILO CECILIJINEGA DRUŠTVA V LJUBLJANI

ŠT. 7, 8

JULIJ ♦ 1929 ♦ AVGUST

LETO 52

Apostolska odredba

Kako je treba vedno bolj razvijati liturgijo, gregorijansko petje in sveto glasbo.

PIJ SKOF

SLUŽABNIK SLUŽABNIKOV BOŽJIH V TRAJEN SPOMIN.

Ker je Cerkev prejela od svojega ustanovitelja Kristusa nalogo, da čuva svetost bogočastja, je gotovo njena dolžnost to, da predpisuje — ne da bi se dotikala bistva daritve in svetotajstev — verske običaje, obrede, obrazce, molitve in petje, s čimer naj se najuspešneje uravnava tista vzvišena in javna služba, katere svojstveno ime je liturgija, torej sveto dejanje v najodličnejšem pomenu. In liturgija je tudi res sveto opravilo: dviga nas k Bogu in nas veže ž njim, ž njo spoznavamo svojo vero, po njej vračamo Bogu dolžno sveto službo za vse prejete dobrote in za pomoč, ki nam je vedno potrebna. Odtod ona tesna zveza med dogmo in sveto liturgijo in spet med krščanskim bogoslužjem in posvečevanjem ljudstva. Zato je smatral Celestin I., da je izraženo pravilo vere v častiljivih obrazcih liturgije; pravi namreč: »zakon vere naj se določa z zakonom molitve. Kadar namreč predstojniki svetega ljudstva izvršujejo poverjeno jim poslanstvo, zastopajo zadevo človeškega rodu predbožjim usmiljenjem ter prosijo in molijo ob vzdihovanju vse Cerkve«.¹

Take skupne molitve, ki so se najprej imenovalе božje opravilo, pozneje pa služba božja, kot nekaka obveznost, ki jo je treba poravnati pred Bogom dan na dan, so se vršile svojčas ponoči in podnevi, ob veliki udeležbi kristjanov. Čudovito so podpirali že od davnih dni gojitev ljudske pobožnosti tisti plemeniti spevi, ki so krasili svete molitve in liturgična dejanja. Kajti posebno v starih bazilikah, kjer so

¹ Epist. ad episcopos Galliarum; Patrol. Lat. I., 535.

izmenoma prepevali škof, duhovništvo in ljudstvo božjo čast, so liturgični spevi mnogo pripomogli, da je prišlo veliko število barbarov do krščanske in svetne omike, kar potrjuje zgodovina. V cerkvah so nasprotniki katolicizma globlje spoznali dogmo v občestvu svetnikov. Zato se je tudi spričo veličastva božje službe, ki jo je opravljal sv. Bazilij, onesvestil arijanski cesar Valens, prevzet od izrednega presenečenja. V Milanu so krivoverci očitali sv. Ambrožu, da očaruje množice z liturgičnim petjem, ki je tako pretreslo sv. Avguština, da se je odločil, okleniti se vere Kristusove. In dalje: v cerkvi, kjer se je sestajal velik zbor, nabran skoraj iz vsega mesta, so poučevali rokodelce, stavbarje, slikarje, kiparje in celo dijake potom liturgije spoznavati bogoslovne stvari; to danes jasno odseva iz spomenikov srednjega veka.

Iz tega je razvidno, zakaj so rimski papeži posvečali toliko skrbi zaščiti in ohranitvi liturgije. Kakor jim je bila velika briga, da se dogme izražajo s prikladnimi izrazi, tako so tudi stremeli, da uredijo pravila za sveto liturgijo, jih ščitijo in obvarujejo vsakega izkrivljenja. Istotako je jasno, zakaj so sveti očetje sveto liturgijo ali navodilo za molitev tolmačili z besedo in pismom; zakaj je tridentinski cerkveni zbor zahteval, da se liturgija predava in pojasnjuje krščanskemu ljudstvu.

Kar se pa tiče naše dobe, je Pij X. v predpisih, razglašeni *M o t u p r o p r i o* pred 25 leti in zadevajočih gregorijansko petje in sveto glasbo, sklenil v prvi vrsti, da budi in goji med narodi krščanskega duha, modro odstranivši vse, kar se ne bi skladalo s svetostjo in vzvišenostjo Cerkve. Kajti verniki prihajajo v svetišča zato, da črpajo iz njih kakor iz prvega vira pobožnost in se goreče udeležujejo častitljivih skrivnosti Cerkve ter javnih in svečanih molitev. Premnogo je torej na tem, da se ves liturgični okras vklepa v neka izvestna pravila in predpise Cerkve in da tudi umetnosti služijo bogočastju kot plemenite služabnice, kar pa umetnostim samim, ki se rabijo na svetih krajih, nikakor ne bo na kvar, ampak jim bo večalo dostojanstvo in sijaj. Prav to se je na čudovit način vedno godilo pri sveti glasbi: kjerkoli so se namreč točno držali onih predpisov, tam je oživela lepota najizbranejše umetnosti, pa se je tudi začelo razcvitati versko navdušenje, vse to zato, ker je bilo krščansko ljudstvo globoko prepojeno z liturgičnim čutom in navajeno, udeleževati se z večjo ljubeznijo evharističnega obreda, prepevanja psalmov in javnih molitev. To smo prijetno doznali tudi Mi sami, ko je v prvem letu Našega papeževanja velikanski duhovniški zbor vseh narodnosti z gregorijanskim petjem proslavil svečano liturgijo, ki smo jo služili v vatikanski baziliki.

Tu pa moramo obžalovati, da po nekaterih krajih niso prišli oni velemodri zakoni docela v rabo in da zaradi tega ni bilo njih zaželjenih sadov. Dobro vemo namreč, da so nekateri celo trdili, češ, da jih ti zakoni ne vežejo, dasi so bili tako slovesno objavljeni, drugi pa so se jim spočetka pokoravali, a se polagoma vdali tisti vrsti glasbe, ki jo je povsem treba odklanjati od svetišča; končno so tuptam, posebno kadar so obhajali v spomin slovityh glasbenikov svečane obletnice, iskali razloga za izvajanje

gotovih — četudi slovitih — umotvorov, ki bi se pa nikakor ne smeli rabiti v cerkvi, ker se ne skladajo s svetostjo kraja in liturgije.

Da bi se pa duhovništvo in ljudstvo vestneje pokorilo onim zakonom in predpisom, ki naj se vestno in nedotakljivo čuvajo v vsej Cerkvi, smatramo za primerno, da dodamo na tem mestu nekaj besed o tem, kar nas je naučila skušnja v teku 25 let. In to storimo tem rajši, ker smo obohajali to leto ne le spomin na obnovo svete glasbe, o kateri govorimo, ampak tudi spomin na meniha Gvidona iz Arezza. Ta je prišel pred približno 900 leti na povelje rimskega papeža v Rim in pokazal svoj duhoviti izum, s čigar pomočjo je bilo mogoče liturgične speve, ki nam jih je izročil stari vek, razširjati in neokrnjene ohraniti za bodočnost v prid in diko Cerkve in umetnosti same. V lateranski palači, kjer je bil prej sv. Gregor Veliki nabral, razporedil in pomnožil zaklad svetih enoglasnih spevov — na podlagi zapuščine in spisov sv. očetov — in tako modro ustanovil ono veleslavno šolo, ki naj bi nepretrgoma pravilno tolmačila liturgične speve, tam je menih Gvidon izvedel preiskušnjo svojega čudovitega izuma vpričo rimskega duhovništva in pred samim papežem. Ta je postopanju povsem pritrdil, ga z zasluženno pohvalo počastil ter dosegel, da se je ta obnovitev polagoma razširila daleč na okoli in da so se od tedaj dvigale vse vrste glasbene umetnosti.

Želimo torej na tem mestu priporočiti vsem škofom in ordinarijem nekatere stvari, ker morajo skrbeti, kot čuvarji liturgije, za sveto umetnost v cerkvah. S tem odgovarjamo na želje, ki so Nam jih naznanili mnogi častiti pastirji in v tej stroki poučeni poročevalci s tolikanj glasbenih shodov in posebno z najnovejšega sestanka, ki se je vršil v Rimu. Tem vsem dajemo na tem mestu zasluženno pohvalo, obenem pa naročamo, da se to izvrši in v to svrhu sledé ta-le učinkovitejša pota in postopki.

I. Vsi, ki se žele posvetiti duhovniškemu stanu, naj se poučujejo že od prve dobe v grégorijanskem petju in sveti glasbi, to pa ne le v semeniščih, ampak tudi v samostanih, zato ker se tedaj lažje izvežbajo glas in nauče napevov; ako imajo morebiti hibe v glaslu, jih morejo odstraniti ali vsaj popraviti; kajti pozneje, v dorasli dobi, bi se temu ne dalo odpomoči. Od prvih šolskih začetkov naj se prične s poukom v petju in glasbi in naj se potem nadaljuje v gimnaziji ali na liceju. Tako se bodo namreč mogli tisti, ki žele prejeti svete redove, priučivši se polagoma in neopaženo petju, v teku bogoslovnih naukov izobraževati brez napora in truda v tisti višji umetnosti, ki bi jo po vsi pravici smeli imenovati e s t e t i k o gregorijanskega pevanja in glasbene umetnosti, polifonije in orgel; temeljito poznavanje vsega tega je duhovništvu docela primerno.

II. Zato naj se torej uvede v semeniščih in ostalih učiliščih, namenjenih pristojni vzgoji duhovništva obeh vrst, sicer kratko, a pogosto, če ne vsakdanje predavanje o gregorijanskem petju in sveti glasbi, ali pa vežbanje. Ako se to vrši v liturgičnem duhu, bi bilo za srca gojencev po študiju težjih predmetov prej uteha kakor breme. Taka obsežnejša in obilnejša naobrazba obojevrstnega duhovništva v liturgični glasbi bo ne-

dvomno dosegla, da pride koralni oficij, ki je glavni del bogoslužja, zopet do prvotnega sijaja in da se vrnejo šole in tako zvani glasbeni zbori k stari slavi.

III. Vsi, ki vodijo in oskrbujejo bogočastje v bazilikah, stolnicah, kolegiatnih in konventualnih cerkvah redovnikov, naj stremijo z vsemi silami za tem, da se pravilno obnovi koralni oficij, to je: po cerkvenih predpisih. A ni se ozirati samo na splošno zapoved, da naj se božji oficij vrši vselej dostojno, pazno in pobožno, ampak tudi na to, kar se tiče umetnosti petja. Pri psalmodiji namreč je paziti tako na pravi tonovski način in zaeno na napev, ki ga zahteva v sredini, kakor tudi na zaključke in primerni odmor pri zvezdici in končno na popolno sodobnost v izgovarjanju pri psalmodijskih stihih in kiticah himnov. Ako se vse to natančno izvrši, bi vsi oni, ki pravilno pojo psalme, z ene strani čudovito svedočili, da so v svojih srcih edinstveni, ko molijo Boga, z druge pa bi se moralo zdeti, da posnemajo v določenem menjavanju dveh zbornih delov one večne slavospeve serafimov, ključoah drug drugemu: »Svět, svet, svět«.

IV. Da pa v bodoče ne bi kdo mislil — pod pretvezo plitvih izgovorov — da se sme smatrati oproščenim od dolžnosti, pokoravati se cerkvenim zakonom, naj vse vrste kanonikov in redovne družbe razpravljajo o teh zadevah na rednih zborovanjih. Kakor so imeli svojčas pe vca (kantorja) ali voditelja zbora, tako naj v bodoče izvolijo v kanoniških in redovnih zborih veččaka, ki naj z ene strani skrbi za to, da se predpisi za liturgijo in korno petje uvedejo v rabo, z druge strani pa da popravlja pogoške posameznikov ali vsega zbora. V tej zadevi ne smemo pozabiti, da morajo vsi tisti, ki so obvezani za korni oficij, po starem in nepretrganem cerkvenem redu ter po še sedaj veljavnih kapitularnih odredbah biti natančno poučeni vsaj v gregorijanskem petju. Gregorijansko petje pa, ki naj se rabi v vseh cerkvah brez razlike, je tisto, ki je bilo obnovljeno na podlagi starih in zanesljivih rokopisov in je je Cerkev že objavila v veljavni izdaji vatikanske tiskarne.

V. Priporočamo tudi glasbene zборе vsem onim, ki se jih to tiče; kajti v teku časa so nadomestili stare šole in so bili ustanovljeni v bazilikah in večjih svetiščih v ta namen, da uvedejo v prvi vrsti polifono glasbo. Razen tega se stavi cerkvena polifonija navadno na prvo mesto za gregorijanskim petjem. Zato zelo želimo, da bi se zbori te vrste, kakor so eveli od 14. do 16. stoletja, obnovili in pomladili tudi danes, v prvi vrsti tam, kjer zahteva pogostost in veličastvo bogoslužja večje število pevcev in njih skrbnejšo izbero.

VI. Deške šole naj se oživotvarjajo ne samo pri večjih in stolnih, ampak tudi pri manjših in župnih cerkvah. Zborovodje pa naj dečke poučujejo v pravilnem petju, da se morejo njihovi glasovi po stari navadi Cerkve družiti z moškimi, posebno ker se rabijo v polifonski glasbi, kakor svojčas, za najvišji glas, ki ga navadno imenujejo *cantus*.

Iz njihovih vrst so prišli, kakor vemo, posebno v 16. stoletju, najizvežbanejši skladatelji polifonije, med katerimi je znani Janez Pierluigi iz Palestrine nedvomno prvak.

VII. Ker pa smo doznali, da skušajo tuptatam zopet uvajati neko za vršitev svetih opravil posebno zaradi nebrzdane rabe glasbil ne povsem primerno glasbo, izjavljamo tu, da Cerkev z glasbili spojenega petja nikakor ne smatra za dovršenejšo glasbo in primernejšo za sveta opravila; in res je pristojnejše, da v svetiščih bolj odmeva živi glas kakor pa glasbila: to se pravi glas duhovništva, pevcev in ljudstva. Vendar naj nihče ne misli, da se Cerkev protivi razvoju glasbene umetnosti, zato ker stavi človeški glas nad katerokoli glasbilo. Nobeno glasbilo namreč, četudi še tako odlično in dovršeno, ne more pač presegati človeškega glasu v izražanju srčnih čuvstev, posebno pa tedaj, ko se ga poslužuje duh, da dviga prošnje in slavospeve k vsemogočnemu Bogu.

VII. Cerkev ima pa svoje vlastito glasbilo, ki je je prejela od pradedov: orgle mu pravijo. Zaradi čudovite vznositosti in veličastvenosti jih je smatrala primernimi, da se družijo z liturgičnimi obredi, bodisi da spremljajo petje, bodisi da izvablajo milozvočne harmonije na podlagi predpisov, kedar molči zbor. A tudi v tem oziru se je treba ogibati mešanja svetega in svetnega bistva. Zaradi tega je prišlo bodisi po krivdi graditeljev orgel bodisi nekaterih organistov, ki se vdajajo potvaram najnovejše glasbe, do tega, da je to divno glasbilo zašlo od smotra, za kateri je določeno. Želimo pa vsekako, da napreduje v območju liturgije vse, kar je v stiku z orglami; ne moremo pa se zdržati pritožbe, da poskušajo dandanes uvajati v svetišče najnovejše oblike in ž njimi posvetnega duha, kakor se je to zgodilo svojčas z drugimi glasbenimi oblikami, ki jih je Cerkev po vsej pravici odklanjala. In Cerkev ne bi mogla drugače, kakor da take oblike popolnoma zavre, ako bi se začenjale vtihotapljati. V svetiščih naj zvene samo take skladbe za orgle, ki izražajo veličastvo kraja in izžarevajo svetost obredov. Pod tem pogojem se bo pomladila umetnost tako pri graditeljih orgel kakor pri glasbenikih, ki se jih poslužujejo, v učinkovito oporo svete liturgije.

IX. Da se bodo pa verniki tem bolj dejansko udeleževali službe božje, naj se gregorijansko petje v onih delih, ki gredo ljudstvu, zopet prepusti ljudstvu v izvajanje. Neobhodno potrebno je res, da verniki prisostvujejo svetih obredom popolnoma prepojeni s krasoto liturgije, ne pa kot tujci in nemi gledalci in da tudi tedaj, ko se vrše v urejenih vrstah duhovništva in bratovščin obhodi ali procesije, kakor jih tudi imenujejo, menjavajo svoj glas z glasovi duhovnika ali šole po predpisanih navodilih. Ako bi se to srečno doseglo, se ne bi dogajalo več, da bi ljudstvo pri skupnih molitvah v liturgičnem ali pa v narodnem jeziku ali sploh ne odgovarjalo ali pa samo z nekakim lahnim in zamolklim mrmranjem.

X. V tem pogledu naj se tudi duhovništvo obeh vrst trudi pod vodstvom škofov in krajevnih ordinarijev, da ali samo ali s pomočjo izvedencev skrbi za ljudsko izobrazbo v liturgiji in glasbi, ker je namreč to v zvezi

s krščanskim poukom. Ta smoter bo lažje doseči, ako se bo liturgično petje poučevalo osobito v šolah, pobožnih družbah in ostalih udruženjih. Redovniške družbe, sestre in udruženja pobožnih ženâ naj živahno sodelujejo, da se doseže ta smoter v raznih zavodih, ki so jim poverjeni v svrhu vzgajanja in izobraževanja. Istotako upamo, da bodo v to svrho dokaj prispevale one družbe, ki se trudijo v nekaterih krajih, ravnajoč se po cerkvenih oblastih, da obnove sveto glasbo po zapovedih Cerkve.

XI. Da dosežemo vse to, kar želimo, je neobhodno treba večših učiteljev, in sicer čim največ. V tem pogledu izražamo zasluženno pohvalo šolam in zavodom, ustanovljenim križem katoliškega sveta, v kolikor skrbno poučujejo vedo te vrste in izobrazujejo izvrstne in sposobne učitelje. V prvi vrsti pa moramo na tem mestu omeniti in vseskozi pohvaliti višjo papeško šolo za sveto glasbo, ki obstoja v Rimu od l. 1910. in jo je ustanovil Pij X. To šolo, ki jo je potem naš neposredni predhodnik Benedikt XV. z vnemo pospeševal in obdaril z novo hišo, spremljamo tudi Mi s posebno naklonjenostjo kot dragoceno zapuščino, ki sta Nam jo zapustila dva papeža in jo zato priporočamo kar najtopleje vsem ordinarijem.

Dobro vemo, koliko marljivosti in truda zahteva vse to, kar smo zgoraj naročili. A komu ni znano, koliko in kako veleumetno zloženih glasbotvorov so zapustili naši prednamci potomstvu, ker so bili prepojeni s pobožno gorečnostjo in duhom liturgije, ne da bi se dali ukloniti kakršnikoli oviram. Ni čudo: karkoli namreč izhaja iz notranjega življenja Cerkve, presega vse, kar je najpopolnejše na tem svetu. Težkoče naj cerkvene predstojnike podžigajo in dvigajo, ne pa, da bi jim jemale pogum. Oni, ki bodo složno in stanovitno ustrezali Našemu stremljenju, bodo sodelovali z vrhovnim škofom in to bo najpristojejnše delo njihove škofovske dolžnosti.

To torej odrejamo, razglašamo, potrjujemo in odločamo, da bodi in ostani ta apostolska odredba veljavna, stalna in učinkovita ter da črpaj in prejemaj vse svoje popolne uspehe brez ozira na katerikoli nasprotujoči predpis. Nikomur torej ni dovoljeno, da bi to našo odredbo, ki smo jo objavili, kršil ali ji nasprotoval v lahkomišelni drzovitosti.

Dano v Rimu pri sv. Petru, petdeseto leto Našega svečeništva 20. dan meseca decembra, leta 1928., v sedmem letu Našega vladanja.

Fr. Andrej kardinal Frühwirth, kancelar sv. rimske Cerkve.

Kamillo kardinal Laurenti, namestnik prefekta Kongregacije za sv. obrede.

Jožef Wilpert, dekan zbora apostolskih protonotarjev.

Dominik Spolverini, apostolski protonotar.

Glasbeno premišljevanje za praznik sv. Janeza Krstnika.

Slovnica ima svojo abecedo, glasba svojo. Naša glasbena abeceda se glasi: c, d, e, f, g, a, h; romanska pa: ut, re, mi, fa, sol, la, si. Vzeta je ta abeceda iz latinske himne, ki se poje pri večernicah na praznik sv. Janeza Krstnika. V tej himni se stopnjuje vsaka kitica za en ton više, in to je napotilo Gvidona Areškega, da je na podlagi teh zlogov vadil učence skalo peti in intervale zadevati. — Himno je zložil Pavel Winfried, zvan tudi Pavel dijakon, ki je kot benediktinec umrl na Monte Cassino krog l. 800. Durand pripoveduje, da je bil Pavel določen peti Exultet na Veliko soboto; bil je pa tako hripav, da ni mogel dati glasu od sebe. Zložil je tedaj himno na čast svetemu Janezu Krstniku in hipoma se mu je povrnil glas, kakor nekdej Cahariju, Janezovemu očetu.

Gvidon Areški je živel v 11. stoletju. Njegova zasluga je, da je po njem dobila glasbena lestvica določeno in zanesljivo mejo. Bila je pa ta lestva seveda še čisto diatonična. — Dalje je Gvidon črtnemu sistemu dveh črt dodal še dve črti, in tako so dobile nevme na teh črtah in medčrtju določeno in trajno mesto. Čitanje not je bilo s tem zelo olajšano, prvotne melodije so se dale fiksirati in poznejšemu svetu neskaljene ohraniti, dočim so bile poprej nevme, s pikami začrtane na prazen papir, nedoločne in spremembam podvržene.

Poskusimo himno posloveniti in premisliti, v kakem stiku je z glasbo.

1. Ut queant laxis resonare fibris
mira gestorum famuli tuorum,
solve polluti labii reatum,
sancte Joannes.

Da morejo služabniki čudovita tvoja dela s prijetnim glasom opevati, razveži krivdo oskrunjenih ustnic, o sv. Janez!

Da pomen prve, za nas najbolj važne kitice praz spoznamo, moramo daleč nazaj poseči v dobo Janezovega rojstva. »In glej, onemel boš in ne boš mogel govoriti do dneva, ko se bo to zgodilo, zato, ker nisi veroval mojim besedam, ki se bodo spolnile ob svojem času.« Luk. 1, 20. — Tako nadangel Gabrijel Cahariji. Torej za kazen, ker je imel Caharija neopravičene dvome, je izgubil glas, pa ga zopet zadobil, ko je napisal na tablico besede: Janez je njegovo ime. V starih časih so zato Janeza na pomoč klicali zoper vratne bolezní in hripavost in ga izvolili za patrona pevskih šol in pevcev. Tudi v tej kitici prosijo famuli, pevci, svojega patrona za pomoč, da bi mogli laxis fibris, s prostimi glasilkami, s čistim in jasnim glasom njegovo slavo opevati. Dostikrat je bolezen kazen za greh, in je kaznovan tisti ud, s katerim je človek žalil Boga. Zatirajmo greh in Bog nas bo rešil bolezní. V tem smislu poje pesnik: solve reatum labii polluti; razveži krivdo oskrunjenih ustnic in glas

nam postane jasen in čist. V istem smislu moli tudi mašnik pred evangelijem: *Munda cor meum et labia mea! — Domine, labia mea aperies!*

2. *Nuntius celso veniens Olympo,
te patri magnum fore nasciturum,
nomen, et vitae seriem gerendae
ordine promit.*

Poslanec prihaja z visokih nebes (Olimp) in napoveduje po vrsti, da boš očetu rojen za velike reči, napoveduje ime in potek celega življenja.

3. *Ille promissi dubius superni,
perdidit promptae modulus loquelae;
sed reformasti genitus peremptae
organa vocis.*

Ker je ta (Caharija) dvomil nad nebeškimi obljubami, izgubil je glas gladkega govorjenja; ko si pa rojen, vrneš mu dar odvzetega govora.

4. *Ventris obstruso recubans cubili
senserat Regem thalamo manentem;
hinc parens nati meritis uterque
abdita pandit.*

Ležeč v skitem maternem naročju, si občutil Kralja, bivajočega v svojem hramu; oba stariša pa sta z ozirom na sinove zasluge bila od Boga navdihnjena, da sta napovedovala čudovite skrivnosti. Primerjaj »*Benedictus*«, ali Elizabetin pozdrav »*benedicta tu inter mulieres*«.

Himna končuje z običajno doksologijo.

N a u k :

Bog nam je dal dar govora, zato prav govorimo! Ako nam je dal še dar petja, prav ga uporabljajmo! Pojmo radi in kar moč lepo. Vestno se udeležujmo pevskih vaj in pravočasno prihajajmo k božji službi, katero hočemo povelečevati s petjem, kakor ga Cerkev želi. Nevoščljivosti naj ne bo nobene med nami. Nepotrebno govorjenje na koru, pa tudi pri vajah bodi izključeno.

Andrej Pirč:

Ljudsko petje in pesmarice.

V zadnji številki »Cerkvenega Glasbenika« se je oglasil g. Mav in povedal svoje mnenje o ljudskem petju. Njegova izvajanja so docela dobra in uvaževanja vredna. Priznati moramo, da je slovenska pesem nad vse lepa in da tudi slovenski narod rad poje, da si pri nas že dalje časa prizadevamo, da bi vpeljali ljudsko petje, da pa na drugi strani le ni tistega uspeha, ki bi ga želeli. Gotovo

leži precejšen vzrok v tem, ker se mnogi za to premalo brigajo, ali pa celo nič, druga krivda pa leži v tem, ker se ne goji ljudsko petjé sistematično in pa, ker ni primernih pesmaric.

Cerkveno-ljudsko petje je danes take važnosti, da se premnogi tega niti ne zavedajo. To je danes imenitno sredstvo, ki privede premnovega že odpadlega vernika nazaj v cerkev, mlačneža pa ogreje in razvedri. Ljudje so danes tako razdražljivi in nestrpni, da jim kmalu preseda molitev ali pridiga in odidejo iz cerkve sitni in nezadovoljni. Pa to vendar ni cilj službe božje. Naj bo že kakor hoče, mi moramo ljudi tako vzeti, kakršni so in s tem računati. Tu nam pride na pomoč pesem, ki razvedri človeka in ga dostikrat omami in omehča. Iz skušnje vem, kako so prihajali Bogu odtujeni ljudje v cerkev, ko sem vpeljal ljudsko petje, ljudje, ki prej že več let niso bili v cerkvi. Nikdar ne bom pozabil, ko sem imel pred leti na neki župniji sklepno šmarnično pobožnost, katere se je udeležilo okrog 2000 ljudi in ko je pela cela cerkev litanije, so vsi mislili, da so v nebesih. In ko je bilo vse končano in ni niti eden šel iz cerkve, temveč so čakali vsi, kakor na povelje, da se še zapoje. Ko sem intoniral »Češčena si Marija« in je to pesem pelo nad 1000 ljudi, je bil uspeh tolik, da so šli vsi ljudje solzni iz cerkve, med temi tudi taki, ki je že več let niso videli. Sicer pa dokazovati potrebo in nujnost ljudskega petja, bi se reklo, nositi meglo na ljubljansko barje ali pa kamenje na Kras. Gre le za to, kako se naj to izvede. Ker nimamo pravih navodil ne odlokov, si pomagajo posamezniki vsak po svoje, kar je tu in tam tudi potrebno, radi različnih razmer in pogojev, ali dobro bi bilo, da bi prišel sunek od merodajne strani in bi se cela stvar vzela resno. Obenem bi pa bilo dobro, da bi dali izurjeni pevci svoja navodila in mnenja, da bi se započelo nekako enotno.

Brez dvoma je ena zelo važnih zadev v tej stvari pesmarica, kakršne dosedaj res še nimamo, ki bi odgovarjala tem namenom. Priznati se mora, da nista v tem oziru Spindlerjeva in Somrekov »Otroški prijatelj«, zadnji. Kdor bi hotel kaj takega izdati, bi že moral prej nekoliko povprašati tega ali onega in računati z ljudskimi potrebami. Ni vse slabo, kar je staro, in ni vse dobro, kar je novo. Naše ljudstvo se ne sme podcenjevati; ima jako dober in fin okus. Ljudstvo instinktivno čuti, kaj je lepo, in to se mu vtisne tudi prej v spomin in učinkuje močnejše. Saj je vendar znano: čim naravneje — tem umetneje. Prava umetnost pride sama, se poraja sama, kdor pa zлага in računa z notami, kakor kak petošolec z verzi, to pač ni umetnost. Primer: Nihče ne bo dvomil, koliko umetnih pesmi je dandanes, ki so prisiljene, ker niso naravne in ne ugajajo, četudi odgovarjajo vsem pravilom kontrapunkta. Na drugi strani pa, kako globok vtis zapusti pesem, ki je vzeta iz »srca«. Dokaz: da je Premrlova božična pesem »Le spi...« umetna, ne bo nihče negiral in vendar, ko jo ljudstvo sliši, je kar zamaknjeno. Gre iz srca v srce. Ali pa Vodopivčeva: Najlepši trenutki itd. Dokaz pravega umetnika. In če dobi pravi človek pevce v roke, kako hitro se takih nauče. Nasprotno pa je samo muka in težava. S tem je rečeno, naj se nam le dajo umetne, nove pesmi, ampak od pravih umetnikov, ne pa od tistih, ki se pri tem »martrajo«.

Glede ljudskega petja je bil Luther naravnost genij. Že davno bi propadla njegova služba božja, če se sme tako imenovati, da ni imelo petje prvega mesta. In znano je, kako je on postopal in učil. Rekel je: Poglej ljudstvu na »maul«, potem pa izvedi. Med ljudstvo je treba iti in ga poslušati, nato pa modro zbrati, prebrati in razbrati in mu dati nazaj očiščeno in olepšano: idealno. Dosedanje zbirke pa nam ne morejo veliko pripomoči, pa naj reče kdo, kar hoče. Treba pa je računati tudi s tem, da je nas Slovencev malo, knjige so pa drage in da ne gre tudi veliko eksperimentirati, ampak se preje dobro posvetovati, povpraševati nato pa izdati.

Dostavek uredništva. Dasi smo hvaležni gospodu dopisniku za njegov članek, se vendar v marsičem ne moremo z njim strinjati, najmanj seveda z njegovo trditvijo, da nimamo za cerkveno ljudsko petje primernih pesmaric. Celo on sam prizna nekaj vrednosti Spindlerjevi in Somrekovi. Moje sicer ne imenuje imenoma, a jo najbrž smatra kot najslabšo in najmanj primerno. Rad priznam, da tudi v moji pesmarici še marsikaj manjka, a to, kar pesmarica zlasti v svoji sedanji že drugi izdaji nudi, je po večini dobro, ljudstvu primerno in precej preizkušeno. Tudi nisem pesmarice izdal brez posvetovanja z različnimi glasbeniki, pevci itd., temveč uporabil želje in nasvete mnogih. Po mojem mnenju sedaj ni čas, da pričnemo debato o pesmaricah, temveč da na podlagi pesmaric, ki jih hvala Bogu imamo, ali kakorkoli že ljudsko petje z vso vnemo izvajamo.

Fr. Ferjančič:

Cerkven koncert v Novem mestu.

Cerkveni koncerti so bili v prejšnjih časih v Sloveniji silno redka prikazen. Slišali smo jih samo tu pa tam o priliki kakega občnega zbora Cecilijinega društva. V največjem času so se ti koncerti zelo pomnožili, kar dokazuje čedalje večje zanimanje za cerkveno glasbo, pa tudi čedalje večji napredek naših pevskih zborov, ki si upajo javno nastopati tudi s težjimi koncertnimi točkami.

Cerkvene koncerte prirejajo navadno cerkveni pevski zbori. Toliko večje hvale je pa vredno, da je v novomeški frančiškanski cerkvi priredilo tak koncert posvetno pevsko društvo »Gorjanci«. Sicer je bil ta koncert določen že za mesec majnik, odtod tudi pretežna večina Marijinih pesmi na sporedu; ali zaradi birmovanja in drugih zaprek se je mogel koncert vršiti šele v nedeljo, dne 9. junija ob pol 4 popoldne.

Ako si ogledamo najprej pevske točke, moramo reči, da je spored jako bogat, a za prvi cerkven koncert nekoliko pretežak. Najlažja točka je bila pač Hladnikova prikupljiva in melodijozna »Ave Marija«, ki sicer ni bila na sporedu, a jo je pevski zbor navrgel. Vobče pa bleste na programu imena naših najmodernejših cerkvenih skladateljev. Tu nahajamo dve mogočni, a nikakor ne lahki Premrlovi skladbi: »O Marija, mogočna Devica« in »Marija Slovencev Kraljica«; dve Hochreiterjevi: »Slava Mariji« in »Med nami Jezus bivaš«, sicer efektni, a obenem zelo težki skladbi; nekoliko lažjo, ljubko Sattnerjevo »Slavite Marijo«; Dolinarjevo umetno in precej težko »Prošnjo«; Kimovčevo že večkrat pohvaljeno »Večerni ave«; Mlinar-Cigaletovo moderno občuteno »Jezus, Ti me vabiš«; Tomčevo originalno in zelo posrečeno »Nebeški kori strmite«; slednjič dve Klemenčičevi: »Zdrava Mati«, ki še ni natisnjena, a je vsekako prvovrstna skladba moderne struje z zelo učinkujočim dvoglasnim kánonom, in njegovo impozantno velikonočno »Poglejte duše«.

Komur so te skladbe znane, bo rad priznal, da se jih more z uspehom lotiti le kak dobro izvežban pevski zbor. Zato moramo pevskemu društvu »Gorjanci« le čestitati, da je moglo srečno izvršiti tako ogromno delo.

Koncert je spretno vodil društveni pevovodja g. Ludovik Puš, ki je imel s koncertom brezdvomno tudi največ truda. Pevski zbor je g. pevovodja že precej dobro opilil in zenačil, posamezni glasovi ne stopajo preveč v ospredje. Odlikuje se pevski zbor zlasti po svojem mehkem, prijetnem nastavku. Da pa ne prezrem tudi senčnih strani, moram omeniti, da je bilo tu pa tam opaziti malo defoniranja. Kakor večini naših pevskih zborov, delajo tudi temu pevskemu društvu pol-toni še precej preglavice; na marsikaterem mestu niso bili dovolj čisti. Nadalje se morajo pevci naučiti globokega, pravilnega dihanja, da vzdrže posamezne tone enakomerno do konca, kakor so predpisani. Tudi v ritmičnem oziru bi se dalo to in ono mesto še precej izboljšati. Teh malenkosti seveda, ki jih večina poslušalcev niti opazila ni, ne navajam radi tega, kakor da bi hotel pevskemu zboru očitati, da ni pel dobro, temveč zato, da bi v prihodnje skrbneje pazili tudi na take stvari, na kakršne mora pevski zbor gotovo paziti, ako se hoče dvigniti nad nivo navadnega diletantstva.

Solist g. Žagar razpolaga z lepim in zelo obsežnim baritonom. Ker se uči pri g. Betettu v Ljubljani, je pričakovati od njega še velikega napredka. Zlasti na izgovarjavo naj v prihodnje obrača še večjo pažnjo.

Pri koncertu je sodeloval tudi ravnatelj stolnega kora in znani naš skladatelj g. Stanko Premrl, ki je vse pevske točke — razen Kimovčeve — spremljal na orglah, a je nastopil tudi s tremi samostojnimi orgelskimi točkami. Proizvajal je Maurijev »Preludij«, nadalje ljubko Boelmannovo »Molitev k naši ljubi Gospej« in še Wössovo »Fugo«. Svojo nalogo je g. Premrl mojstersko rešil, dasi je razpolagal le s preprostimi frančiškanskimi orglami, ki daleč zaostajajo za modernimi koncertnimi orglami.

Udeležba pri koncertu je bila precejšnja, vendar ne tolikšna, kakor bi si jo bili želeli. V mesecu juniju pač ni več sezona za koncerte. Bržkone je bila tudi vstopnina nekoliko previsoka (n. pr. prvi sedeži po 25 Din). Mnogo oseb pa odvaga osebnost prevzvišenega gospoda škofa Antona Bonaventure Jegliča, ki je isti dan birmoval v Toplicah, a se je popoldne nalašč pripeljal h koncertu v Novo mesto. S tem lepim činom je pokazal Prevzvišeni, kako zelo mu je pri srcu tudi napredek cerkvene glasbe.

Pevsko društvo »Gorjanci« je s tem koncertom dokumentiralo lepe zmožnosti; uspeh tega koncerta pa naj mu bo v vzpodbudo, da se v prihodnje čvrsto povzpneja še čedalje višje.

Srečko Koporc:

O Dvořaku.

(Črtica o petindvajsetletnici njegove smrti.)

Prvega maja leta 1904. ob 1/21 popoldne je umrl eden največjih čeških glasbenih duhov — Anton Dvořak. Letos prvega maja je pa proslavil češki narod njegov spomin z glasbenimi prireditvami njegovih del, predavanji, slikami in članki. Izdali so ob tej priliki Dvořakovo čitanko (ki je bila takoj razprodana), konservatorij je počastil¹ spomin velikega mojstra na ta način, da je sodeloval ves šolski ansambl, orkester in zbor, ki je izvajal Mozartov »Requiem« pri maši zadušnici v Višegradski cerkvi, na koje pokopališču počiva rodbina Dvořakova. Izmed njegovih učencev se je oddolžil njegovemu spominu — njegov vredni naslednik skladatelj dr. Vitezslav Novák, ki je na svečani seji »Češke akademije znanosti in umetnosti« krasno karakteriziral Dvořaka in njegovo delo.

V večjih in manjših člankih so se spominjali spomina tudi časopisi, ki so prinesli zanimive podatke in anekdote o Dvořaku in njegovem delu. Najbolj zanimivo je to, da so končno spoznali bridko »resnico« (ža!, da mnogo let prepozno), ki danes tem bolj reže v češko dušo, čim bolj osvaja Dvořakov genij glasbo ljubečo maso. Danes češka javnost prizna — da je Dvořaka priznala, dvignila in ocenila tujina. Tujina mu je omogočila pot navzgor (»Per aspera ad astra«), tujina se je zavzela za njega — za njegove skladbe, ki so prišle v svet. Tujina je uvidela vse to mnogo prej kot pa domovina. Doma so ga gledali neprijazno, dvomili in celo odrekli mu zmožnosti, toda on se ni zmenil za vse to — on je ustvarjal dalje in

¹ Narodni divadlo izvaja v tem letu vse njegove opere, Češka Filharmonija pa njegove važnejše orkestralne skladbe.

dalje — do dneva, ko mu je smrt odvzela poslanstvo glasbenega dela. Po pravici, odkrito piše praški »Večer« (27. aprila 1929): »Boj o Dvořaku nebyl veden právě v rukavičkách«. Dalo bi se veliko pisati o tem, pa v tem članku le nekaj tipičnih potez o Dvořaku kot skladatelju in človeku.

Češka glasbena znanost tvori precejšen del »protidvořakovske fronte«, katero reprezentira njen duhovni vodja glasbeni učenjak, estetik in profesor za glasbeno vedo dr. Zdenko Nejedlý². Dvořakovsko fronto tvori večinoma starejša generacija češke glasbene znanosti in samoumevno — njegova šola, katere vodji sta njegova dva največja učenca V. Novák in Suk. — Če izluščimo od Dvořaka (po »protidvořakovski fronti« nazvano) »konservativnost« (programno glasbo!), ostane kljub temu še glasba, čeprav absolutna. In v absolutni glasbi je Dvořak velik genij. — Tako češki znanstveniki.

Res je, da se da marsikateremu sicer mojstrskemu delu končno oporekati in da so »grešili« celo veliki duhovi glede arhitektonike in zamisli logičnega dejanja, da pride večkrat veliko navzkrižje med glasbo in zgodbo drame, naj navedem izmed več primerov enega: Berlioz se v pesnitvi »Romeo in Julija« poslužuje sonatne oblike, docela logično sledi glasba drami in to do izpeljave — za izpeljavo pa ponovi I. del sonatne oblike — reprizo — in tu je ta velika napaka, kajti res je, da se v sonatni obliki ponavlja I. del — repriza, ne ponavlja se pa dramatičen dogodek »Romeo in Julija«. Torej je kršil logično zgodbo žaloigre in glasba kot repriza je čisto nesmiselna. In pri Dvořaku? O tem govoriti na tem mestu, je nemogoče. Češka glasbena znanost secira njegova dela pod mikroskopom, rezultat tega je (kot sem že omenil), da je Dvořak »konservativec«, torej i njegova šola, a priori bo vsa nadaljnja glasbena generacija konservativna (Nejedlý, Hutterer). Pri Dvořaku ni bil v tako veliki meri razvit intelektualni čut, kar se tiče glasbene umetnosti kot sodelovanje dveh in več umetnosti v estetičnem smislu, kot pa emocionalni čut. Vsled tega je to šibka stran Dvořaka, ki jo kaže na Dvořaku »protidvořakovska« skupina.

Dvořak ni imel izključno nacionalnega čuta, kajti njegova glasbena tvorba v začetku je imela razvoj, ki ga imenujemo »splošni« in ki se pri vsakem skladatelju s povprečno potenco nadarjenosti več ali manj odraža. Na Dvořaku je vplival (kot na Smetano) objektivni klasicizem — Haydn in Mozart, subjektivni klasicizem — največ Beethoven. K Mozartovim vplivom se prišteva »Šelma sedlák«, k Beethovnovim pa poznejši kvarteti, simfonije in koncerti. Romantični vpliv pri Smetani vidimo v klavirskih skladbah (vpliv Chopina) in ravno tu se ločita Smetana in Dvořak; pri Smetani je vplival v orkestralnih skladbah Liszt, seveda je Smetana obdržal svojo osebno noto, glavni vpliv je bil po strani ideje n. pr. kot Wagner.

Drugače je pri Dvořaku.

Pri Dvořaku se čuti vpliv celo v najzrelejši zadnji dobi — in sicer vpliv Schuberta — v pesmi in komorni glasbi. Brahmsov vpliv — v rapso-

² Profesor na Karlovi univerzi.

dijah in »Slovanskih plesih«. Ker je imel Dvořák veliko asimilačno silo, kar je novega slišal ali če je premenjal narodni milje (New York!), se je hitro prilagodil glasbenim razmeram, ki so znatno vplivale na njegovo glasbeno ustvarjanje. V takem ozračju je ustvaril n. pr. simfonijo »Z novega sveta« (ameriški kvartet, kvintet), ki očituje mnogo eksotičnosti, predvsem v ritmu. Ta »eksotičnost« ni od te dobe zapustila Dvořáka.

Poglejmo na kratko še Dvořákov kompozitorsko — tehnično ustvarjanje, kako je snoval, kaj mu je posebno ležalo pri srcu, na kaj je polagal pri komponiranju največ pomena. Ena največjih tehničnih sil pri Dvořáku je harmonija, ritem in melodija.

V harmoniji je čisto svoboden, a ne kromatik, poslužuje se največ diatonike. Preseneča z nepričakovanimi zvezami akordov, a najznačilnejše je pri njem uporaba »starih cerkvenih tonovskih načinov«. To nagnjenje do »cerkvenih tonovskih načinov« se očitno kaže še v njegovih učencih, najbolj jih uporablja n. pr. Rudolf Karel, Vit. Novák jih rabi v začetnih delih, v poznejših se pa od Dvořákovega vpliva vedno bolj oddaljuje. Tudi nagnjenje za »eksotičnost« je dediščina po Dvořáku, n. pr. Vit. Novák v klavirski suiti operira z arabskimi, japonskimi, zamorskimi motivi. Še najmanj ima te »eksotičnosti« Suk, ki se je pa asimiliriral po Dvořáku v instrumentaciji. Kot sem že rekel, Dvořák ni kromatik, ampak diatonik; uporablja celtonsko lestvico (Liszt!), ki jo iznajdljivo ritmizira. Še več sile ima Dvořák v ritmu, je to pulz njegovih skladb. Razni ritmični problemi, sheme »eksotičnih« zamorskih ritmov, konfliktno - ritmični tok slovanskih plesov, — vse to se kopiči in menjava podprto v bujni, izbrani harmoniji.

Višek in zaključek Dvořákovih tehničnih sil tvori največji Dvořákov biser — neizčrpna, vedno sveža melodika. Paul Becker pravi, da za velike mojstre zadostuje karakterizacija njih »adagio-stavkov«, to bi veljalo tudi za Dvořáka.

Njegovi adagii so beethovensko široki, globoki, polni, žalostni, obmejni stavki pa energični in junaški — a jim tudi ne manjka humorja.

Kot polifonik je Dvořák dajal prednost le »polifonskim odstavkom«, skoro nikoli (izvzemši vokalnoglasbene večje oblike) ni dosledno izpeljeval polifonije. Tudi se ni držal načel stroge polifonije, imitacija mu je glavna v vseh intervalih, ne iznajdena na kvinti ali kvarti. Fug specialno ni pisal, razen v prvih skladateljskih poizkusih (dve orgelski fugi in preludij) in v vokalnih delih (Stabat Mater, Requiem). Knittl pravi, da je znal Dvořák pisati »češki« kontrapunkt.

Obliko je mojstrsko obvladal, posebno velikega se kaže v cikličnih skladbah; v obliki se je naslanjal v začetku na klasike, pozneje na romantike. V ciklični obliki po Beethovnu vpeljan živahni scherco je nadomestil z bujnim, svojeglavnim furiantom, drugim stavkom je nadomestil tudi »Dumko«. Znal je dati duha tudi stari oblikam, splošno se pa Dvořák nikjer ne drži strogo oblike, ampak se vdaja zahtevam, ki jih stavlja glasbena misel že v svojem spočetku. Glasbena misel prinaša Dvořáku že

pri rojstvu motiva poleg že elementarnih kompozitorno-tehničnih sil tudi znak za obliko in eventualno orkestralno udejstvovanje. Kar je zahtevala glasbena misel, to je tudi Dvořák izpolnil v oblikovno-instrumentalnem oziru.

V obliki je Dvořák torej popoln suveren, in to je že veliko; kajti malokateri skladatelj prodre in tehnično brezhibno obvlada obliko (mogoče tisto, v kateri se največ udejstvuje, kar je pa diletantsko in enostransko), kajti oblika (mislim kot estetični pojem) v kompromisu z vsebino daje skladatelju, če jo tehnično dovršeno obvlada, pot do njegovega sloga, n. pr. Beethoven, Brahms, Reger, Dvořák, Strauß, Schönberg, Stravinski in nova ruska šola. (Primer enostranskega skladatelja je n. pr. Robert Franz, deloma tudi Hugo Wolf.)

Oblikovno dovršenost diči Dvořákovske skladbe sijajno izpiljena in rahla inštrumentacija. Iz vsakega inštrumenta je znal spraviti ven vrline in sijaj. Princip njegove inštrumentacijske tehnike je baziral na stališču »Princip inštrumentacije je podvojitve«. Ker je polifonija nasprotna podvojitvi, jo rabi le kot momente (odstavke), ki se hitro porazgube v homofonsko podvojenje. Višek dvořákovske inštrumentacijske tehnike in principa predstavlja — Suk, ki je brez dvoma največji češki mojster inštrumentacije. Tesno v tem smislu inštrumentira Karel, v kolikor ni asimilacije ruske šole, Novák se je pa znatno oddaljil od tega principa ter hodi svojo pot.

Dvořák kot človek.

O tem vedo mnogo povedati njegovi učenci, prijatelji in meščani, ki so ga osebno poznali. Bil je preprost človek in dobra duša. Ni poznal zavisti (kar je pri glasbi žal mnogokrat seveda na škodo dotičnega), ne zlobe, četudi so bili njegovi uspehi svetovni — saj takih uspehov ni dosegel nihče — noben Čeh pred njim. Bil je tudi velik katolik, strog do sebe in drugih. Premclil je mnogo ur dnevno v cerkvi, kar je posebno rad storil tedaj, če je uspešno ustvarjal. Dvořák ni bil eden onih skladateljev, ki mislijo, da morajo biti v javnosti »extravaganca«. »Moralá podpira človeka-umetnika pri ustvarjanju«, tako je rekel Dvořák, podobno kot veliki Beethoven ob zadnji uri.

* * *

Da, Dvořák je »konservativec, je starokopiten«, žal, da gre veliko te sodbe na rovaš njegovega izpričevanja v Najvišjega. (Podobno kot Bruckner, je le organist in katolik...) Kako lepo se je oddolžil Dvořák Bogu, vidimo v »Stabat Mater«, »Requiem«, »Sv. Ludmili«, »Te Deum«, »Psalmu 149«, »bibličnih pesmih« pa tudi v »Mrtvaškem ženinu«.

* * *

Kljub temu, da ga »znanost« analizira — ne bo nikdar mogla analizirati njegove duhovne vsebine, ki jo je položil v glasbo. Nikdar se ne bo to zgodilo, kajti tam, kjer preneha znanost, se začne »elizij« večne umetnosti.

Mnogo se bo še pisalo in porabilo črnila o Dvořaku, toda Dvořak ostane Dvořak, njegovega duha in dela ne more nihče zmanjšati, pa čeprav se trudijo šteti napake pod samim znanstvenim mikroskopom.

»Mir pepelu, pokoj duši«, tako je napisano na njegovem grobu in tem besedam se pridružujemo ob 25 letnici njegove smrti tudi Slovenci. Saj njegovo delo sega že v polstoletje in dediščino njegovih učencev prejemamo tudi mi. Slava mu!

Franc Kramar:

Katere stare cerkvene pesmi z napevi sem zapisal med slovenskim narodom.

XIX. LITANIJSKI ODPEVI.

a) Za Gospodove in druge praznike in sopraznike.

Kvaterna nedelja.

Preluba nedelja kvaterna si. (Dobrepolje na Dol.)

Božič. (Rojstvo Gospodovo.)

1. Marija je rodila nam * Zveličarja u štal'ci tam. (Tomišelj pri Igu. Primskovo.)
2. O Marija, Božja Mati, * Pros' svoj'ga Sina Jezusa. (Splošno znana.)
3. Veseli se, Marija Ti, * Ker Jezusa rodila si. (Dva napeva.)
4. Marija pri jaslicah * Pros' za nas. (Golo nad Igom.)
5. O Marija, Ti rodila.
6. Ješček je majhen, pa je svet. (Gradež na Dol.)
7. O Dejte premilu, * Marij'nu darilu. (Gradež.)
8. Na tu se Marija na glas prismehljā. (Dobrepolje.)
9. Marija Divica, * K' si božja rodnica. (Primskovo na Dol.)
10. O Marija, Mati mila. (Primskovo. Trije napevi.)
11. O Marija, luba Mati. (Šenturška Gora.)
12. O Marija, Božja Mati. (Šenturška Gora.)
13. O Marija, Ti prosila * Si za svoje vsaki čas. (Ilva Gora.)
14. U betlehemski štalici. (Globodol na Dol.)
15. Jezusa v jaslicah danes molimo. (Podlipa pri Vrhnikih.)
16. Marija, preslavna nebeška Gospa.
17. O Marija, ljuba Mati. (Šenturška Gora.)
18. Per Betlehemu Detice. (Šenturška Gora.)
19. Raduj nebeška se Gospa!
20. Marija je rodila nam * Necojšno noč Zveličarja. (Šenturška Gora.)

Novo leto. (Obrez. Gospodovo.)

1. Marija, k' si dala obrez'vati. (Primskovo.)
2. Marija, pros' Dete za nas. (Primskovo.)

Sv. Trije kralji.

1. V jaslicah Jezusa danes molimo. (Šenturška Gora.)
2. Trije kralji so dar'vali. (Primskovo.)
3. Marija, k' si sprejela. (Primskovo.)

Velika noč.

1. Raduj nebeška se Gospa!
2. Stran prebodena, veseli spomin. (Pijava Gorica pri Igu.)

4. Kraljica nebeška, veseli se Ti! (Primskovo na Dol.)
5. Vesel' se nebeška Kraljica! Alleluja! (Šenturška Gora.)
6. Raduj' nebeška se Kraljica!
7. Raduj' nebeška se Gospa! (Primskovo. Trije napevi.)
8. Slava, slava, o Marija! (Vrh pri Logatcu.)

Križev teden.

Za nas Boga prosi. (Primskovo.)

Binkošti.

1. Sveti Duh, vižej nas. (Ig, Kleče.)
2. Nevesta svetega Duha.
3. Marija, svetega Duha nevesta. (Podbrezje.)
4. Marija, nevesta presvetega Duha. (Dolenjska.)
5. O Mati polna milosti. (Petelinje na Gor.)

Sv. Rešnje Telo.

1. Bodi česčeno, svet' Rešnje Telo. (Golo nad Igom, Illova Gora.)
2. Jezus, nebeški Kralj.

Sree Jezusovo.

Serce o Jezusa sladkó, * Na veke bodi slavleno! (Šenturška Gora.)

Posvečevanje cerkvá.

Nebeškega mesta Kraljica. (Železniki na Gorenjskem.)

b) Za Marijine praznike, sopraznike in za majnik.

Brezn. spoč. Marije Device.

1. O Mati Mária, * Ti nebeška zarija. (Tomišelj pri Igu.)
2. O Mati najbolj sveta, * Brez madeža spočeta. (Tomišelj pri Igu.)
3. O Marija, čista, sveta, * Si brez madeža spočeta. (Dolenjska. Dva napeva.)
4. O Ti nebeška zarija. (Golo nad Igom.)
5. Mati brez madeža.
6. Z dvanajst' mi zvezdam' kronana. (Dolenjska.)
7. Najsvetejša med ženami. (Metliška okolica.)
8. O Marija, brez madeža spočeta. (Šenturška Gora.)
9. Mati narbol sveta. (Primskovo pri Litiji. Dva napeva.)
10. O Mati narbol sveta.

Za devetdnevnico pred božičem.

1. Marija, sveta žena, * Z Jožefom zaročena. (Kleče na Gor.)
2. Veselite se ljudjé, * Ker Marija v hišo gre. (Illova Gora na Dol.)
3. Marija žlahtna Gospa.

Marija Devica sedem žalosti.

(Petek po tihi nedelji in tretjo nedeljo v septembru.)

1. Bodi pozdravljena, * Marija Žalostna. (Prešerjé pri Ljubljani.)
2. Žalostna Mati pod križem stoji. (Matena pri Igu.)
3. Marija Žalostna, Pros' za nas Jezusa.
4. Mariji se solzica vtrinja. (Gojzd nad Kamnikom.)

Oznanjenje M. D.

Češena Marija, angel govori.

Za mesec majnik.

1. O Marija, cvetlični maj. (Matena pri Igu.)
2. Bodi pozdravljena, * Mati Ti majnika. (Ižanska.)

3. B'mo rožic nabrali, * Mariji dar'vali. (Ižanska.)
4. Vse rož'ce po polju bom skupej nabrav. (Iz več krajev Slovenije.)
5. Lepše rož'ce nej na svejt. (Več napevov.)
6. O Marija majnika. (Dva napeva.)
7. Ti s' Marija rožica. (Kleče na Gor.)
8. Lutarček prijazen stoji. (Slivnica na Dol.)
9. Mi šmarnice obhajamo. (Kropa na Gor.)
10. O Marija, Ti Kralica * Tega mes'ca majnika. (Dva napeva.)
11. Ó Marija, Ti cvetlica.
12. Smo rož'ce nabrali.
13. Marija, vsliši ti naš glas.

Devica Marija Karmelska.

O Karmelska Ti Kralica. (Primskovo.)

Vnebovzetje Marijino.

1. O Marija, čista, sveta, * Danes si v nebesa vzeta. (Ižanska.)
2. Marija v nebesa vzeta, * Še enkrat nas poglej! (Ilova Gora.)
3. Marija je umerla, * V nebesa je šla. (Šmarje na Dol.)
4. Marija gre v nebesa. (Novomeška okolica.)
5. O Marija, naša luba Mati, * Si nam dons v nebesa šla. (Ilova Gora.)

Rojstvo Marijino.

1. Tvoj'ga rojstva dan * Dan's je praznovan. (Železniki na Gor.)
2. O Marija, Ti prosila * Si za svoje vsaki čas. (Ig, Bohinj.)

Sladko Ime Marijino.

1. Češena Marija, Sladko Ime.
2. O Marija, Tvoje Jmê.

Kraljica rožnega venca.

Roženkranska Ti Kralica, * Bodi naša pomočnica. (Železniki, Šenturška Gora.)

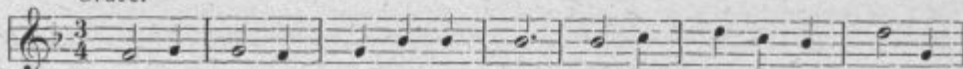
Milena Uršič:

Nekaj o starih francoskih-provençalskih pesmih.

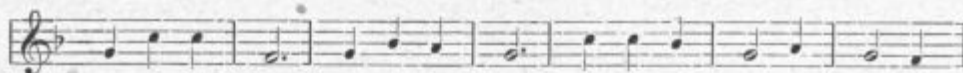
Prva doba ljudske poezije — tudi provençalске — je tako zvana otroška doba. To je doba, v kateri nosi poezija dvoje značilnih potez: brezmejno vero, ki je preprosta do naivnosti in lahkovernost, ki se zdi včasih brezsmiselna. Kakor otrok veruje poezija te dobe v čarovnice, veše, v vse mogoče duhove-srednike. Kakor otroku ji je dovoljeno dotakniti se najsvetejšin stvari, ne da bi jih s tem profanirala. Njena religioznost črpa svoja navdihnjenja iz čudežnih legend, njena fantazija ceni višje čudežne dogodke, ki jih poročajo potrjene knjige, od plemenite preprostosti evangelijev.

Najštevilnejše ljudske religiozne pesmi v Provenci opevajo Kristusov pasijon. Znan nam je tekst z napevom iz 15. stol., ki so ga prepevali berači na cerkvenem pragu, pa tudi ljudstvo sploh. Oprostiti moramo številne pogreške, ki se tičejo časovnega reda dogodkov. Tudi okoliščine so dokaj spremenjene. Tako n. pr. sledi 40 danskemu postu neposredno triumfalni prihod v Jeruzalem, prorokovanje trpljenja in smrti se vrši med zadnjo večerjo z izdajstvom Judeževim. Pesem, njen tekst, so peli v provençalščini:

Grave.

La pas - si - on de Jé - sus Christ que fait taut bon en - ten - dre.

La pas-si - on de Jé - sus Christ que fait taut bon en - ten-dre
(Prev. Pasijon Jezusa Kristusa, ki ga je tako dobro poslušati...)

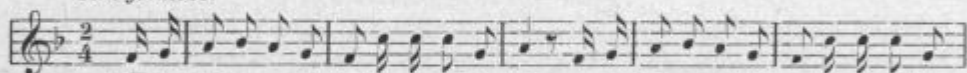
Pesem nadaljuje: Ko je Jezus Kristus dorasel, je delal veliko pokoro. Postil se je 40 dni. Potem je šel se sprehajati po velikem mestu. Srečal je velikanske množice ljudi, ki so se mu klanjali. Jezus Kristus je vzdihnil: »Izdali me bodo!« Sv. Peter odgovori: »Ne verjamem.« Kristus napove svoje trpljenje.

Druga pesem iz te dobe obravnava Abrahamovo žrtev. Zdi se, da je ta pesem le del cele serije ljudskih pesmi, ki so obravnavali tekste stare zaveze. Žal so se skoro vse izgubile. Tempo je živahen, vsa pesem je razdeljena skoro na same dialoge:

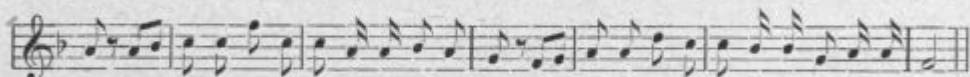
Nekega dne zapazi Abraham angela, ki mu reče: »Abraham, žrtvuj svojega otroka!« Abraham mu odgovori: »To vendar ni obljuba, ki ste mi jo bili storili!« (Da bo njegov rod pomnožen.) Vendar se pokori. Nekega jutra vstane, vzame meč, ter gre v gore, da žrtvuje svojega sina Izaka. Slednji ga opomni, da je oče pozabil žrtveno jagnje. Oče mu tedaj razkrije božji načrt. Angel reši Izaka smrti.

Ena najljubkejših, najinteresantnejših pesmi je pa »Spreobrnjenje svete Magdalene«. Z naivnostjo in živahnostjo preprostih Provençalcev opeva na originalen način, kako se je posvetna, ponosna Magdalena spreobrnila v ponižno spokornico.

All. grazioso.

Sve-ta Marta, pojdi - te in po-vej-te ji, sve-ta Marta, pojdi - te in po-vej-te

ji, da v cerkev je dospel velik prid - gar, ki ho - če njeno du - šo in njeno sr - ce.

Sv. Marta gre ter pove vse svoji sestri. Toda Marija Magdalena pravi: ne. Rajši ima ples, kot da bi poslušala pridige. Sv. Marta gre k Jezusu (v cerkev) in mu reče, da Magdalena noče priti. Jezus reče: »Sv. Marta, reci Magdaleni, da so prišli v cerkev trije lepi gospodiči, ki bi jo radi videli.« Sv. Marta gre k sestri in ji pove vse. Magdalena se tedaj nališpa z zlatom in s prstani in z vsem, kar je imela. Ko vstopi v cerkev, pridiguje ravno Jezus. Tako zelo pridiguje o strasteh in grehu, da gane Magdalenino srce in še bolj njeno dušo. Ko je pridige konec, stopi Magdalena iz cerkve. Zdihujoč odloži vse svoje okraske. Trije lepi gospodiči jo dohite ter jo vprašajo, kaj ji je. Odgovori jim: »Pustite me, zapuščam svet in njegovo ničemurnost. Grem v kočo, pod goro med grmičjem jest korenine in osat, da zadostim za grehe.«

Krog 16. stol. se veliko število ljudskih napevov spremeni ter navzame obliko modernih lamentacij. Radi še opevajo čudeže — n. pr. čudež sv. Elizabete in druge. Toda redkejšje postanejo naivne pesmi, kot jih imajo pretekli časi, ki so kakor svež studenec pritekli iz živega, močnega čustvovanja ljudske duše.

Iz slovenske glasbene prošlosti.

Viktor Steska:

Javna glasbena šola v Ljubljani od leta 1816. do 1875.

(Nadaljevanje.)

Leta 1853. so hoteli glasbena šola preustrojiti. C. kr. namestništvo je 21. febr. 1853, št. 155, sporočilo škofijskemu ordinariatu, kaj naučno ministrstvo namerava. Naučno ministrstvo namreč piše 12. febr. 1853, št. 7359:

Ministrstvo se ne protivi, če se glasbena šola, ki obstoja v Ljubljani že okoli 40 let, še hrani, vendar bi jo bilo treba popolnoma preustrojiti. Popolni propad te šole se nikakor ne sme pripisovati prvi osnovi in prvotnemu pravilniku glasbene šole, ampak je edinole kazniva posledica nemarnosti glasbenega učitelja Maška in premalo krepkega nadzorstva. To dokazuje že pogled na glasbene instrumente, na učne prostore, na muzikalije, izhaja pa tudi iz mnogo ohranjenih poročil in obravnjav. Preustroj glasbene šole pa bi bil popolnoma nedopusten, če ostane Mašek še nadalje v službi.

Preden se pa o tem predmetu kaj ukrene, naj namestništvo poda predloge zlasti glede Maška, ki je toliko let zanemarjal svoje dolžnosti, prejemal znatno plačo, dosegel pa nič. Dalje naj poroča:

1. Kateri prostori so določeni glasbeni šoli, kateri za shrambo orgel, klavirja in drugih instrumentov? Kako bi se mogla oskrbeti oprava teh prostorov? Za kaj bi se mogli uporabiti dosedanji prostori?

2. Predlaga naj zanesljivo nadzorstvo, da se ne bodo ponavljale slične prikazni kot doslej. Nadzorstvo se mora ozirati ne le na umetniško stran, marveč še mnogo bolj na red, točnost in na strogo izvrševanje dolžnosti glasbenega učitelja. Nadzornik ne sme obupati in ne opešati, dokler ne doseže svojega namena.

Pri ustroju glasbene šole se je treba ozirati zlasti na spremembo učiteljišča. L. 1816. je učiteljski tečaj trajal le šest mesecev, sedaj pa traja dve leti. Za učiteljišče so bile določene le tri ure glasbenega pouka, za druge učence pa 18 ur. Sedaj je treba posebno paziti, da se bo pri učiteljiških s smotrenim poukom in z vneto mnogo doseglo, zlasti v petju in na orglah; vaja na goslih in drugih glasbenih instrumentih se mora prepustiti zasebni pridnosti, ki jo naj glasbeni učitelj na vso moč vnema. Poleg učiteljiščenikov se lahko uči petja in instrumentov še malo število drugih učencev, vendar se mora to število omejiti glede instrumentov, da se ne bo ponavljal slučaj, ko se v začetku vse mogoče zahteva in namerava, nazadnje pa nič ne doseže.

Namestništvo naj pomisli, da normalnošolski fond ni poklican, da bi vzdrževal glasbena šola, in da ob vsestranskih potrebah ljudskih šol ni misliti na večje prispevke kot doslej. Čeprav se nastavi le en sam vnet glasbeni učitelj in ga nadzorstvo krepko podpira, se bo že mnogo doseglo. Namestništvo naj pa tudi preudarja, ne bi li kazalo glasbeni pouk deliti med dva učitelja proti primerni nagradi, da bi vsakemu poverilo pouk v predmetih, za katere je najbolj usposobljen. Ker dobivajo spretni glasbeni učitelji v Ljubljani precej postranskega zaslužka, ne bo težko najti dobrih glasbenih učiteljev proti nagradi 200 do 300 glđ. za določeno število tedenskih ur.

Namestništvo naj tudi poroča, kateri krajevni dohodki bi omogočili nadaljevanje glasbene šole in dobavo potrebščin, zlasti glasbenih instrumentov.

V smislu tega ministrskega odloka naj škofijski konzistorij poda o posameznih točkah svoje predloge.

Škof. konzistorij je 23. junija 1853, št. 487/85, odgovoril, da je pozval ravnatelja normalke, naj pojasni posamezne točke. Ravnatelj pa je le na kratko odgovoril in svoj kratki odgovor pojasnjeval s tem, da je že ponovno poročal, vedno pa brezuspešno. Tudi konzistorij je že izčrpno o vsem tem poročal in priporočal potrebno popravo klavirja in orgel, pa vse zastonj. Zato podaja izjavo le o zahtevah ministrstva.

1. Prostori za glasbeno šolo se bodo sedaj lažje uredili, ker je bogoslovno učilišče svoje sobane prepustilo spodnji realki in je 4. razred z dvema sobama izprazen. Ti prostori bi se z dosedanjimi lahko dobro priredili za glasbeno šolo.

2. Glede nameravane spremembe nadzorstva pa konzistorij ne more podati predloga. Njegov predlog, naj normalnošolsko ravnateljstvo nadzira red, lih. društvo pa strokovni pouk, ni našel odobrenja pri ministristvu. Normalnošolskemu vodju se mora pač priznati, da je zelo natančen in vesten in da je podal že mnogo predlogov zaboljšanje glasbenega pouka, a vse je bilo od l. 1834. brezuspešno, odtod izvira sedaj njegova malodušnost. Glasbena šola je v istem posloplju kakor normalka; zato bi bil pač ravnatelj normalke poklican za nadzorstvo. Ako pa ministristvo vztraja pri tem, naj se pa nadzorstvo poveri kakí drugi učni moči, n. pr. normalnošolskemu učitelju Fr. Zentrichu ali kakemu drugemu, za kar bi se mu pa morala zagotoviti nagrada. Podpore bi bilo tudi treba za muzikalije. Ko bi bila podpora na razpologo, bi razmere glasbene šole ne bile tako žalostne. Brez sredstev se zaželeni napredek ne da lahko pospeševati.

Konzistorij le obžaluje usodo glasbene šole in ne more umeti, zakaj so vse obravnave in vsi predlogi ostali brez sadu. Upal je, da bo njegova zadnja prošnja za preústroj edine glasbene šole v deželi uspela in da se bo uredil pouk za učiteljiščenike in tudi za gimnazijce, to pa tembolj, ker je znano, da država mnogo žrtvuje za profesorske plače na gimnazijah, iz česar bi smeli sklepati, da bi mogla kaj malega odmeriti iz javnih fondov tudi za edino glasbeno šolo v deželi, ki je nepogrešljiva za vzgojo organistov. To šolo je v začetku vzdrževal provincijalni fond, pa se je že tedaj namigavalo, da bo treba to šolo razširiti. Danes je potreba tem večja, ker zahteva učiteljišče več časa za pouk v petju in na orglah in zahteva tudi čas vedno večji napredek.

Na vse to se je glasbena komisija za preústroj glasbene šole ozirala, je pravilnik prereševala in ga skladno s časovnimi razmerami spremenila. Čeprav pa je čas posameznim predmetom zelo skromno odmerila, se je pokazalo, da sta dve učni moči neobhodno potrebni. Naučno ministristvo pa meni, ne oziraje se na spremenjeni pravilnik, da je dovolj, če se nadzorstvo spremeni in druga učna moč nastavi. Res, da bi morda kak drug, čeprav ne bolj strokovno izobražen glasbeni učitelj, toda dober in vnet metodik več dosegel kakor Mašek v svojem več kot 60. letu starosti in v 33. službenem letu, toda navzlic vsej gorečnosti in neumornosti bi ne shajal s časom, da bi mogel poučevati učiteljiščenike v dveh in druge učence v štrih letnikih. Ne da bi hoteli Maška zagovarjati in slikati kot popolnoma dobrega glasbenega učitelja, mora konzistorij vendar svoje mnenje jasno izraziti, da se mu zdi postopek proti Mašku pretrd, ko bi se izvajal v smislu ministrskega odloka; zakaj strokovne izobrazbe mu ne more nihče odrekati, nasprotno je v očeh vseh veščakov svoji nalogi popolnoma kos; tudi njegovo življenje je po njegovih drugih poroki brezprekorno, čeprav je prej v manj ugodnih družinskih razmerah zaslužil marsikak očiitek. Od tega časa se tudi ni več pregrešil zoper red in točnost in izpolnjuje vse učne ure natančno, da, še več, učiteljiščnikom daje še povrh dve uri pouka na teden preko dolžnosti. Čeprav učiteljiščnikov ne vzgoji za dobre organiste, jim pa vendar podaja temelj za nadaljnji lastni pouk. Sedaj torej res ni povoda, da bi proti Mašku postopali, ko se je pobiljšal; prej bi to bilo bolj umestno. Po mnenju poklicanih sodnikov bi mogel pouk uspešno nadaljevati, ko bi mu druga metodično bolj izurjena moč pomagala in mu učence s poukom v prvinah pripravljala ter ko bi se mu nabavljale glasbene potrebščine boljše, kakor mu jih je doslej moglo ravnateljstvo normalnih šol, o čemer dovolj jasno priča prošnja za popravilo klavirja in orgel.

Ko bi pa naučno ministristvo vztrajalo na stališču, da se mora Mašek umekniti, naj se zopet nastavi sposobna moč, ali pa plača razdeli na dve nagradi za dva zasebna pomožna glasbena učitelja. Zoper to pa je okolnost, da v Ljubljani pogrešamo zasebnih glasbenih učiteljev, ki bi hoteli tak pouk sprejeti. V ta namen bi pa potrebovali 700 do 800 glđ. Vprašanje je pa tudi, ali bi imeli taki učitelji dovolj gorečnosti, ko bi si mogli v zasebnih službah več zaslužiti. Javno nastavljeni učitelj uživa tudi večji ugled in more z večjim poudarkom delovati. Tudi bi se zasebni učitelji prepogostoma menjavali, kar gotovo ne bi pouku koristilo.

Zato naj namestništvo po svoji moči predlaga ministrstvu preustroj glasbene šole po predloženih izboljšanih pravilih.

Naučno ministrstvo pa je 22. avgusta 1853, št. 6831, namestništvu precej pikro odgovorilo:

Iz poizvedb in preiskovalnih spisov o glasbeni šoli v Ljubljani izza l. 1841. sledi neoporečno, da se nahaja imenovani zavod v najžalostnejšem stanju in da s plačo 450 gld. in z nagrado 50 gld. od leta 1822. nastavljeni glasbeni učitelj Gašper Mašek ni skoro nič dosegel, marveč je svoje dolžnosti na neodgovoren način zanemarjal. O tem daje gubernijevo poročilo z dne 26. nov. 1846, št. 24.805, zadostne dokaze. Po tem poročilu se je že l. 1841. dognalo, da niti uspehi učitelja Maška niti njegovih učencev ne ustrezajo najskromnejšim zahtevam in da se od tega učitelja ne more nikoli nič boljšega pričakovati, ker ima pač zelo čislano glasbeno znanje, ne pa učitelju potrebnih lastnosti in mu nedostaja tudi gorečnosti; potrebno je torej korenito zdravilo.

Filharmonično društvo je Maškov odpust naravnost predlagalo. Izvršilo se to ni, ker so hoteli prej stopnjema preizkusiti druge poboljševalne pomočke. Zato se je konzistoriju naročilo z gubern. odlokom z dne 6. nov. 1841, št. 23.582, naj Maška strogo nadzira. Gubernij je v svoji izjavi, ki je bila priložena poročilu z dne 20. nov. 1846, izrekel, da se nahaja glasbena šola v tako žalostnem stanju, da bi bilo bolje, ko bi je sploh ne bilo, ker se zanjo potrošeni znesek le zapravlja.

Potem je študijska dvorna komisija z dekretom z dne 12. dec. 1847, št. 8821, ilirskemu guberniju naročila, naj strogo pazi, da bo M. svoje dolžnosti izpolnjeval; če jih pa bo zopet zanemarjal, naj se proti njemu odločno postopa. Tu sicer ni znano, kaj je gubernij ukrenil, gotovo pa je Mašek vztrajal v svoji že navajeni nemarnosti. Ko je l. 1851. c. kr. nadzornik ljudskih šol nadziral normalko, je našel glasbeno šolo silno zanemarjeno. Zato je c. kr. namestništvo v svojem dopisu z dne 1. sept. 1851, št. 673, od kn.-šk. konzistorija zahtevalo, naj nemudoma poda primerne predloge, kako bi se zlu odpomoglo. Ministrstvo je vzelo to na znanje z naročilom, da se tako zanemarjanje ne more več dalje trpeti.

Po deželnem šolskem oblastvu naravnana in dne 23. jan. 1853 sestala komisija je našla glasbeno šolo v razsulu in ni mogla o poboljšanju učitelja Maška ničesar opaziti. V poročilu dež. šol. oblastva z dne 8. julija 1853, št. 437, podanem po komisijskem ogledu, stoji o učilih ta sodba: Ta se nahajajo v nepričakovanem stanju. Klavir iz l. 1826, ki ga je uporaba začetnikov že vsega uničila, je razglašen, tipkam je posneta kostna oprema; orgle, nabavljene l. 1827., odpovedujejo pri več tipkah; edina violina, poleg 9 že obrabljenih, razpada; šop not, ki se že mnogo let vsak dan rabijo, je tako strgan in zamazan, da se more komaj še nadalje rabiti. In to so edina učila, iz katerih naj dobiva ukaželjna mladina cele dežele glasbeno omiko!

S tem popisom učil je stanje glasbene šole in kazniva nemarnost glasbenega učitelja Maška več ko dovolj označena in nihče ne bo trdil, da je tega razdejanja kriv le učni red. Če naj glasbena šola v Ljubljani še nadalje ostane, se mora glasbeni učitelj Mašek odstaviti.

Zato naj Vaše Visokorodje (= c. kr. namestnik grof Hohenwart) ukrene, da se zbero podatki o mnogoletnem zanemarjanju dolžnosti glasbenega učitelja Maška in o njegovem graje vrednem življenju; dalje, kolikokrat in s kakšnim uspehom je bil posvarjen in pokaran. Potem naj se o vsem tem zasliši. Na podlagi preiskave naj Visokorodje ali samo dalje ukrepa ali pa semkaj poda predlog, na vsak način pa naj semkaj poroča.

Nikakor naj se ne prezre, da so fondi, zlasti normalnošolski, imeli obilo stroškov z glasbeno šolo, toda brezuspešno. Za ustanovitev se je potrošilo 1024 gld.; Mašek je prejel mnogo tisočakov; do l. 1833. so se plačale razne nabave in poprave.

Po Maškovi odpravi bo treba nemudoma glasbeno šolo urediti, zlasti pouk glasbe na učiteljišču. Vaše Visokorodje naj brez nadaljnjih poizvedb samo na podlagi priloženih obravnav poda utemeljen predlog.

Namestništvo je o tem obvestilo konzistorij s povabilom, da v največji naglici uvede zoper Maška preiskavo in do 20. septembra 1853 namestništvo o uspehu obvesti. (Namestn. 30. avgusta 1853, št. 686 d. š. obl.)

Konzistorij je odgovoril 20. sept. 1853, št. 1921/287: V smislu ministrskega odloka in povabila c. kr. namestništva z dne 20. avg. 1853, št. 686 d. š. obl., je konzistorij zahteval od ravnateljstva normalke o glasbenem učitelju G. Mašku izjavo in jo priključuje.

Ker ta izjava precej natančno in popolno povzema vso žalostno zgodovino glasbene šole zadnjih 30 let in posebno poudarja, kar se Maška tiče, je treba le še nekaj dopolnil iz tukajšnjih obravnavnih spisov.

Do l. 1826. ni bilo zoper Maška nikakih pritožb. S tem letom pa je konzistorij od vodstva normalnih šol in od nadzorništva dobival neprestane pritožbe, na katere je Mašek dobival opomine, dokler l. 1829. ni dobil ostrega ukora od viš. šol. nadzorstva. V tem ukoru se mu je naročalo, da mora na inventar strogo paziti in da je zanj odgovoren; da mora učne ure natančno držati; očitalo se mu je, da se niti on niti učenci ne udeležujejo petja na stolnem koru; prepovedalo se mu je, da ne sme sodelovati v gledališču, ker to ugledu glasbenega učitelja škoduje in ker je sam ob sprejemu službe obljubil, da bo gledališče pustil. Posledica tega ukora je bila, da se je Mašek ur natančno držal, učni uspeh je pa bil še vedno zelo klavrn. Zato so mislili na preustroj glasbene šole. Glasbeno šolo je obiskovalo tedaj le malo učencev. Napredek je bil zelo slab. Očitali so Mašku malomarnost, pomanjkanje metodičnega pouka, suhoparnost in mrzloto. Mašek se za opomine ni mnogo menil. Ure je sicer natančno držal, toda način pouka je ostal neizpremenjen. O vsem tem se je guberniju poročalo l. 1834. in 1835.

Gubernij je nato sporočil 12. avgusta in 6. novembra 1841, da priznava Maškove lepe glasbene zmožnosti, očita mu pa pomanjkanje gorečnosti; temu je treba odpomoči, ni ga pa mogoče odstavit, dokler se ne izčrpajo vsi v 12. oddelku šol. kodeksa obseženi pomočki. Mašek je v svojem zagovoru poudarjal le svoje zmožnosti in trdil, da so vse pritožbe le nagajivost. (Dalje prihodnjič.)

Organistovske zadeve.

Dne 5. junija t. l. se je vršil **XXVIII. občni zbor Društva organistov za mariborsko škofijo** ob pol 9. uri v mali dvorani »Narodnega Doma« v Celju. Vkljub temu, da je bilo celo noč skrajno slabo vreme in je jutranje deževje še marsikaterega organista preplašilo, da je ostal doma, se je zbralo do 9. ure 52 organistov. Z vlakom ob 11. uri jih je došlo še 10, tako da je bilo vseh udeležencev 62.

Predsednik g. K. Bervar je otvoril zborovanje in navzoče prisrčno pozdravil, poudarjajoč, da število današnjih udeležencev kaže njihovo stanovsko zavest. Govoril je, da naj vsak organist pokaže z lepim dostojnim obnašanjem ter treznim življenjem, da pojmuje važnost svojega stanu.

Tajnik Fr. Klančnik je prečital poročilo zadnjega občnega zbora, ki se je odobrilo. Nato je podal poročilo za l. 1929. To poročilo je bilo zelo zanimivo in obširno. Dopisov je Društvo rešilo in odposlalo od zadnjega občnega zbora 454. Odborove seje so bile tri. Deputacija je bila v avdijenci pri prevz. knezoškofu dr. Karlinu, kjer je bila ljubeznivo sprejeta. Društvo je bilo v živahnem stiku s člani in Pokojninskim zavodom. V več slučajih je glede pokojninskega zavarovanja z uspehom posredovalo. Oblastni odbor v Mariboru je dal društvu 1000 Din podpore.

V treh slučajih smo posredovali pri oddaji služb. Posredovali smo v dveh slučajih z uspehom za podelitev pokojnine. Število organistov, ki so sedaj zavarovani, je znatno narastlo.

Udeleženci so izčrpano poročilo tajnika poslušali z velikim zanimanjem.

V odbor so bili izvoljeni: Bervar Karel, Klančnik Fran, Kuntara Viljem, Jarh Franc, Luževič Franc, Jarh Jožef, Šopar Ivan. Namestniki: Križnik Alojz, Satler Vinko in Venišnik Ciril.

Članarina letno 24 Din.

Sklenilo se je, da se vsi, ki so dolžni članarino nad 3 leta in te ne poravnajo v dveh mesecih, iz društva izključijo. Istotako se sklene, da se taistim, ki niso člani, na nobeno vprašanje ne odgovarja in se za iste nič ne stori.

Stavljenih je bilo veliko zelo važnih predlogov, o katerih pa ne moremo poročati, ker bi poročilo postalo preobširno.

Zborovanja se je udeležil tudi župan okolice Celja g. A. Mihelčič in v lepem govoru organiziste vzpodbujal k vztrajnosti. Ves čas zborovanja je vladalo med zborovalci veliko navdušenje. Razšli smo se z željo, da se kmalu snidemo še v večjem številu.

Na občnem zboru »Društva organistov za mariborsko škofijo« se je opazilo, da je še veliko organistov, ki nimajo naročenega Cerkvenega Glasbenika in ga sploh ne poznajo. Mnogo so krive temu slabe gmotne razmere organistov. Ker je ta list zelo važen za vsakega organista, se je sklenilo, da se vloži prošnja na kn.-šk. ordinarijat mariborski, da vsem župnim uradom ukaže, da ta list naročajo in plačajo organistu iz cerkvene blagajne. Upamo, da bo kn.-šk. ordinarijat to prošnjo uslišal, kajti gotovo cela župnija teh 40 Din lažje plača kakor organist. O uspehu bomo poročali.

Koncertna poročila.

I. Koncerti v Ljubljani. — 6. maja se je vršil koncert slovenske umetne in narodne pesmi, ki ga je izvajal operni pevec Svetozar Banovec. Zapel je dve Osterčevi, eno Kogojevo, eno Lajovčevo, eno Škerjančevo, dve E. Adamičevi in dve Pavčičevi pesmi in celo vrsto slovenskih narodnih v Pavčičevi priredbi. Banovec je dosegel prav lep uspeh in imel hvaležne poslušavce. Na klavirju ga je spremljal g. Lipovšek. — 8. maja je operna in koncertna pevka gospa Pavla Lovšetova v koncertu izvajala najpopularnejše ameriške koncertne pesmi. Zastopani so bili skladatelji: Scott, Quilter, Farley, La Forge, Curran, Nevin, Cadman, Wood. Poleg teh so bile na sporedu tudi zamorske duhovne pesmi, par indijanskih in staromeksikanska ljubavna pesem »Marchetta«. Skladbe so bile zanimive, vendar po večini glasbeno preproste. Gospa Lovšetova jih je podala izborno, opazili smo tudi, da si je zadnji čas glas okrepila. Spremljal jo je g. Lipovšek. — 29. maja je bil koncert Orkestralnega društva Glasbene Matice. Koncert je uvedel g. dr. M. Rupel s kratkim, točnim predavanjem o skladateljih in skladbah sporeda. Nato je društveni orkester pod vodstvom svojega dirigenta prof. L. M. Škerjanca izvedel M. Enrico Bossijeve »Intermezzo Goldoniani«, G. Mahlerjev Adagietto iz 5. simfonije za harfo in godalni orkester, Škerjancev Plesni motiv, Rameauov Koncert za klavir in godalni orkester, Poulencovo Zamorsko rapsodijo za glas, flavto, klarinet, klavir, godalni orkester, in Saint-Saënsov Živalski karneval. Kot solisti so sodelovali: gdč. Dubravka (harfa), g. Marijan Rus (bariton) ter gg. Pavel Šivic in Marjan Lipovšek (klavir). Koncert je v celoti dobro uspel, vendar ne preveč ogrel. Posebno zanimanje je vzbudil duhovito zloženi Saint-Saënsov Živalski karneval za dva klavirja, flavto, klarinet, ksilofon, zvončke in godalni orkester. — 1. junija je koncertiral mešani zbor »Vinohradskega Hlahola«. Pod vodstvom svojega izvrstnega dirigenta K. Šejne je umetniško dovršeno in v živahnem, temperamentnem poletu podal odlične, deloma težke skladbe čeških skladateljev J. B. Foersterja, Novaka, Axmanna, Křižke, Suka, Leontoviča, Krejčija, Zicha in Aima. Od tega zbora smo se lahko marsikaj naučili. — 3. junija so nastopili slavnoznaní donski kozaki, silno discipliniran moški zbor pod vodstvom Sergija Jarova.

Peli so ruske cerkvene in svetne zборе in imponirali s svojim krasnim, zlasti v dinamičnem oziru izredno učinkovitim petjem. Pèsmi so bile same po sebi preproste, lahko umljive, a so naredile velik vtis. Občudovali smo tudi odličnega falzetista, ki je zmožen silnih višin in najnežnejšega pp. — 9. junija sta se vršili dve uspeli slavnostni akademiji meščanskih šol. — 10. junija je akademski pevski zbor v Ljubljani priredil koncert v proslavo desetletnice »Univerze kralja Aleksandra I. v Ljubljani«. Akademski pevski zbor je nastopil s 14. zbori skladateljev: E. Adamiča, Deva, Pavčiča, Lajovca, Ravnika, Kogoja, Bajuka in Marolta. Zbor, ki ga moremo prištevati našim najboljšim, je vodil njegov ustanovitelj in pevodja France Marolt. Posebno izraziti so bili zbori: Lajovčev »Breza in hrast«, E. Adamičev »Kadar vstanemo«, Ravnikov »Kam si šlac, obe Kogojevi in vse štiri zadnje narodne. Kot solista sta s samospeli sodelovala konservatorista gdč. Anica Mež in g. Marjan Rus. Prva je pela Lajovca, Osterca, Kogoja in Ukmarja, drugi par mojih, Osterca, Kogoja, Ukmarja. Oba sta se lepo postavila in dala pesmim tudi nekaj lastnega doživetja. Mladi skladatelj Vilko Ukmar mnogo obeta. Soliste je dovršeno spremljal konservatorist Pavel Šivic. Akademskemu zboru želimo mnogo sreče tudi še za naprej. Naj živi, raste, se razvita vedno bolj in bolj! — 3. maja se je vršil koncert pevskega zbora Glasbene Matice. Pod vodstvom opernega ravnatelja g. Mirka Poliča se je izvajal Ant. Lajovčev Psalm za soli, zbor in veliki orkester in Gotovčeva Suita Dubravka za zbor in veliki orkester. Obe deli sta bili izvrstno izvedeni. Pri Psalmu je kot solist sodeloval operni pevec g. Svetozar Banovec. Operni orkester je bil pomnožen s člani Ork. društva Gl. Matice in gojenci ljubljanskega drž. konservatorija. Operni pevec baritonist g. Pavel Grba pa je vzorno zapel zelo posrečene Krešimir Baranovičeve pesmi »Z mojih bregov« s spremljevanjem orkestra. — Koncem junija so se vršile v Filharmonični dvorani štiri uspele produkcije gojencev drž. konservatorija. Druga produkcija je bila dana kot večer moderne glasbe, tretja kot komorni večer, pri sklepnih je poleg raznih solistov pevcev in instrumentalistov nastopil tudi konservatorijski orkester, pomnožen z osmimi opernimi godbeniki in je pod vodstvom opernega ravnatelja Mirka Poliča jako dobro izvedel Ant. Dvořakovo simfonično pesnitev »Holoubek« (Golobček). Vodstvu, učiteljem in gojencem drž. konservatorija k uspehu produkcij in razveseljivemu napredku zavoda čestitamo.

II. Koncerti drugod. V Celju se je vršil 12. maja pevski koncert kat. prosvetnega društva. — V Ptujju je priredil 24. maja koncertni mojster prof. C. Sedlbauer sonatni čelo-večer. — Pevsko društvo »Maribor« iz Maribora je 12. maja koncertiralo v Ptujju. Sodelovala sta g. Neralič in gospa Lovšetova. — 26. maja je bil cerkven koncert v Teharjih. Priredilo ga je celjsko Katoliško prosvetno društvo pod vodstvom gimn. profesorja g. Mavricija Berganta. Sodeloval je teharski organist g. Franjo Luževič. — Ljubljanski akademski pevski zbor je koncertiral v Celju, Mariboru in na Bledu. — Pevsko društvo »Gorjanci« v Novem mestu je priredilo 9. junija cerkven koncert v novomeški frančiškanski cerkvi in zapelo pod vodstvom svojega pevododje g. Ludovika Puša enajst novejših cerkvenih pesmi skladateljev: Dolinarja, Hochreiterja, Kimovca, Klemenčiča, Mlinarja-Cigaleta, Premrla, Sattnerja in Tomca. Imelo je precejšen uspeh. Podpisani sem sodeloval na orglah in igral še posebej skladbe Maurija, Boelmanna in Wössa. — 16. junija se je vršil koncert radovljiškega pevskega okrožja v Gorjah. — Gospa Lovšetova je koncertirala 15. junija v Novem mestu.

St. Premrl.

Dopisi.

Celje. — Cerkven koncert pevskega zbora Katoliškega prosvetnega društva v kapucinski cerkvi v Celju. — Nismo mislili, da se bo g. profesor M. Bergant, ki je začel nadomestovati do vratu zaposlenega zborovodjo Al. Mihelčiča, tako v kratkem uživel v zbor in si ga osvojil. Toda pri lepem koncertu 12. maja nas je iznenadil.

Izvajal je najnovejše cerkvene pesmi. Nekatere so vzeli še iz rokopisa. Na sporedu so bili skladatelji: Dolinar, Gržinčič, Hochreiter, Kimovec, Klemenčič, Mav, Mihelčič, Premrl, Sattner, Tomc in Železnik. Nekatera mesta so se jim prav posrečila. Zlasti basi so dobro podlagali. Sem in tja sem opazil, da skladbe še ne morejo razumeti in je doživeti. Najbolj mrzel sem ostal pri Železnikovi zadnji mašni. Kaj hoče trmasto vase zaljubljena ležeča kvinta, orjaška razkosanost? Sklep bi bil nekaj vreden, ako bi misel vseh kitic tako velela. Če bi bila Gržinčičeva božična malo bolj pristrčno vezana v dvospetu, bi jo postavil za najbolj pogodeno. Orglal je g. Mihelčič, premišljeno in spretno. V dveh točkah je g. ravnatelj Karel Sancin pokazal svojo spretnost, ko je izvajal ob spremljanju orgel bravure v akordih in lepih oktavah na svojih goslih. Vendar negoslači od tega niso dosti imeli.

Naj bi se spretnješi organisti še drugod zganili in z dobro naštudiranimi, našemu občinstvu povprečno dostopnimi pesmimi prepodili z naših korov površnost in ljubimkovanje z omlednimi nemškimi prevodi. Naj bi se organisti učili drug od drugega. Tudi iz napak se učimo. V zadnjih letih smo imeli v Celju že več cerkvenih koncertov. Le žal, da se jih nemuzikalični bolj udeležujejo kot oni, katerim so koncerti hoteli dati praktično šolo in zbuditi veselje do novega napredovanja.

Mihelčičevemu zboru in novemu zborovodji želim božjega blagoslova pri nadaljnjem študiju.

Al. Mav.

Batuje na Goriškem. Dolgo se nismo oglasili. Kakor drugod, tako je tudi tukaj marsikaj spremenila vojna. Z napovedjo vojne je nehal peti v cerkvi moški zbor, ker so bili vpoklicani skoro vsi pevci. Mesto moškega zbora je nastopil mešani zbor. Pevke so bile že izvežbane, ker so pele že več let prej v prosvetnem društvu. Seveda je vedno zmanjkalo katerega pevca; ker se je pa gojilo tudi ljudsko petje iz naših pesmaric, nismo prišli nikdar v zadrego. Pripomniti je treba, da je naša župnija ostala na svojem mestu, dasi ni bila daleč bojna črta. Tu so se menjali razni oddelki vojakov, ki so prihajali ali iz bojne črte na oddih ali pa so čakali tu nadaljnjih povelj. Vojakom je zelo ugajalo naše petje. Višji poveljniki so naprosili pevke, da so jim pele pri vojaških sv. mašah. Da tudi nismo imeli organista, se razume; vendar pa smo ostali redko brez orgljanja, ker so bili med vojaki organisti, ki so radi spremljali petje. Med njimi so bili nekateri naši in tujerodni glasbeniki-umetniki. Priredili so tudi koncert.

Po končani vojni poje do zdaj še vedno mešani zbor, ki goji petje iz raznih pesmaric, pa tudi poje razne nove skladbe iz »C. Gl.« in iz zbirki naših sedanjih skladateljev. Do viška se je uspel naš zbor leta 1927. in leta 1928. Zbor je precej številen, ki je razpolagal z res dobrimi glasovi. Da se je pa vzpel zbor v vsakem obziru do tako lepega in ubranega petja, je zasluga tukaj službujočega g. učitelja Al. Bratuža, znanega pevovodja in izvrstnega spremljevalca na orglah. Kako slovesno so odmevale ob božičnih in velikonočnih praznikih St. Premrlove lepo uglasbene pesmi. Ob praznikih so se proizvajale poleg navadnih mašnih skladb latinske maše: *Ka im*, op. 1. (6. izdaja) *Missa S. Caeciliae*; *Meuerer*: *Missa prima*; *Salve Regina*, op. 18.; *V. Vodopivec*: *Missa in honorem Nat. B. M. V.* Tudi Kimovčeva staroslovenska maša se je udomačila. Posebno pa smo se hoteli pokazati ob priliki birmovanja v juniju leta 1928. Na sporedu so bile sledeče pesmi: 1. O pridi Stvarnik sv. Duh (goriški koral); 2. Al. Mav: »O Mati moja«; 3. Sattner: »Evharistični tron« in Jezus, moja sreča; 4. Griesacher: »Tantum ergo« op. 161, št. 1; 5. St. Premrl: »Z nebes poglej«. Nekaterim gospodom se je zdelo petje preumetno, a vsi, ki se pečajo s petjem, jim je zelo ugajalo.

Ravno tako je bilo lepo ubrano petje na shodu sv. Ane, tukajšnje farne patronke. Proizvajali smo že drugič Perosijevo: *Missa Pontificalis prima*. Vse jo je rado poslušalo. Razen tega smo ponovili evharistične pesmi, ki smo jih peli za birmo. Pripomniti je še, da smo v zadnjih mesecih izgubili tenorista Bog. Mrmolja, najboljšega prosvetnega delavca, in sopranistinja Ivano Ušaj, ki je znala vse pesmi in vedela, kje se nahajajo ter jih v hipu razdelila med pevce. Bog jima bodi plačnik! Žal, da se je bati v sedanjih razmerah, da se naš zbor ne povzpe nikdar več do tako lepega in ubranega petja.

I. Leban.

Oglasnik za cerkveno in svetno glasbo.

Stanko Vurnik: *Uvod v glasbo*. I. Sistematični del. V Ljubljani 1929. Izšla in založila »Nova založba«. — To je sicer drobna, po obliki skromna, po pomenu pa veljavna in po vsebini tako izredno bogata knjiga, da jo moraš nekaj kratov preleteti, če hočeš njeno vsebino vsaj za silo pozajeti. Posebno prijetno de točnost in jasnost, s katero pisatelj podaja svoje nazore — in trezna, skoro hladna, mirna beseda brez vsakršne čuvstvene navlake. Po uvodu bi človek sicer utegnil soditi, da je knjiga pisana v prvi vrsti za glasbeno nič ali manj izobražene ljudi, ki bi radi nekoliko globlje pogledali v glasbeno umetnostno snovalnico, — res je tudi to, da bo knjige izobraženi glasbenik še bolj vesel. Ne kakor da bi nič tega ne vedel, kar knjižica uči, ne! Ampak zato, ker to glasbeno znanje, glasbene izkušnje in podzavestno čuvstvovanje spravlja v točen red, opredeljuje z jasnim, plastičnim izrazom. Kako človeku dobro de, če v vsem glasbenem ustvarjanju spozna prečudno zakonitost, če zazna, da glasba ni drevo, ki bi samo zase cvetelo in zorelo, ampak je samo ena — morda najlepše dehteča, najslajše sadove zoreča veja enega velikega skupnega umetnostnega drevesa. Nad vse važne so ugotovitve o psiholoških podlagah glasbenih proizvodov, o svetovnem nazoru (idealističnem — realističnem — naturalističnem), ki v resnici glasbo oblikuje. V vsem tem je toliko novega, toliko na nov način spoznanega, na novo doživetega, da nihče, kdor se za glasbo kakorkoli zavzema, pa hoče v nje spoznanje globlje vnikniti, mimo te knjige ne bo mogel.

Edino, kar bi si v dopolnitev in še jasnejše in hitrejšje umevanje želeli, bi bilo to, da bi pisatelj, ki po svojem študiju in zvanju enako, morda celo bolj obvlada vse vrste upodablajoče umetnosti (stavbarstvo, kiparstvo, slikarstvo) kakor glasbo, vsaj pri nadaljnem delu to splošno znanje uporabljal in pokazal, kako se one umetnosti pod istim idealističnim, realističnim, naturalističnim nazorom udejavljajo. Res da bi spis nekoliko narastel, pa bi, da o splošni umetnostni kulturi ne govorim — glasbeni kulturi brez dvoma izredno koristil. Če že pričujoča knjižica v svetovni literaturi, kolikor nam je dostopna, nima prave vrstnice, bi bila glasbena zgodovina ozir. estetika, ki bi korakoma kazala tesne stike vseh umetnostnih panog z glasbo, prava posebnost.

Saj ni da bi moral človek prav z vsako trditvijo soglašati. Pri tako novem poskusu ni moči prav vselej v črno zadeti. Zato ni prav nič čuda, če se nam trditve o koralu zde enostranske, če smo uverjeni, da koral ni tak, kakor ga pisatelj popisuje. Vsaj taka idealistična tvorba prav gotovo ni, da bi, če mu odvzameš besedilo, ne vedel kam z njim. Zgled, ki ga navaja, nič ne dokazuje. Ker je po eni plati vse polno zgledov, ki bi dali popolnoma nasproten uspeh; pa bi ga tudi navedeni zgled lahko dal, če bi ne bil tako hipotetično menzuriran. Res da je bil, kakor se zdi, koral prvotno strogo menzuriran; res je pa tudi, da se je ta menzura tekom časa razvila v prosti ritem; in to je tudi še res, da o stari menzuri nič gotovega ne vemo in nam torej noben poskus menziranja ne prikaže koralu niti takega, kakor je prvotno bil, niti takega, kakor se je tekom stoletij razvil. — In še to važno dejstvo je treba upoštevati. Koral ni tvorba enega rodu, niti enega stoletja. Vsi rodovi prvega krščanskega tisočletja so ga ustvarjali. Ker pa so imele različne dobe različne nazore in se je umetnostno hotenje izpreminjalo, že iz tega nujno sledi — saj koral ni nastajal izven teh teženj ali celo proti njim, marveč iz njih — iz tega, pravim, nujno sledi, da koral kaže vplive teh nazorov in kulturnega ozir. umetnostnega hotenja. Zato tudi koralni spevi sami kažejo tisto vekovito nihanje med idealizmom in naturalizmom, tako daleč celo, da moreš v tem in onem koralnem spevu celo »slikanje« ugotoviti. — Prav ima pisatelj, če trdi, da koral ne potrebuje harmonije. Gotovo ne. Pa če primeren harmonični okvir dobi, ga prav dobro prenese. Le da mora biti miren, lahen, najboljši je, če ga ovija kot lahna meglica, ga kot sinji oblaki kadila prešinja in mu daje jasno ozadje, pred katerim se v vsej svoji pestrosti tem lepše razpleta. Tudi petje koralno samo, se zdi, je najlepše, res lepo takrat, če poteka v nekako pritenem, skrivnostnem tonu. Seveda tudi cerkvenega pevca novejše skladbe le prerade zavedó, da meni, da je vsako alelujo treba peti, kakor pri naših velikonočnih pesmih, ko nam je aleluja izraz

najvišje sile, plamtečega ognja, prekipevajoče navdušenosti, podprte s težkimi zvonovi, mogočnim strelom.

Rad bi videl, ali bi g. Vurnik, če bi slišal koral mirno, gladko petega — mezza voce na splošno — pri nas se vseprek poje robato — dobro pripravljene — pri nas se ta priprava, žal, vrši dostikrat na koru, — obzirno, lahko spremljanega — seveda če je treba note zbirati in pevci niso varni, potem je treba z mogočnejšim spremljanjem pomagati in še je treba z glasnejšim petjem pevcem tone v ušesa polniti — radi bi videl, kaj bi pisatelj k takemu koralu rekel — ali bi mogel kam z njim, čeprav bi besedila ne razumel?

Samo še eno naj pripomnim: zdi se mi, da je jezikovni izraz včasih nekoliko preveč pod vplivom romanskega ozir. germanskega oblikovanja. Besede, ki se končujejo kot naša a-debla na a, pa so v grščini srednjega spola, moramo v slovenščini pač sklanjati po naših a-debljih: tema, teme, temi..., shema, sheme, shemi itd.... Tema, temata, tematu itd. se slovenskemu ušesu sliši pač tako, kakor če bi sklanjal podomačeno obliko grške »sheme«: šema, šemata, šematu itd.... Res, da so nekateri umetniški pisatelji te oblike po vojski začeli kar vseprek rabiti (n. pr. Stelè i. dr.) pa v tem niso hvale, še manj posnemanja vredni. Besedo »grupa«, »grupacija« je med vojsko, ko uredništva na lep, čist jezik niso utegnili paziti, uvedel, mislim, rajnik Moškerc. Naj bi bila z vojsko vred izginila!

Končno še enkrat: knjiga je navzlic majhnemu obsegu po bogati vsebini prava zakladnica, na vso moč koristna, da ne rečem potrebna vsakomur, ki mu gre za jasnejše spoznanje zunanjih oblik in globlje umevanje notranjih sil, ki glasbo oblikujejo.

Fr. Kimovec.

Krsto Odak: Staroslavenska misa. Za mešani zbor in orgle. Op. 12. Izdanje Hrvatskega književnega društva sv. Jeronima v Zagrebu. Cena partituri v malem formatu z offset tiskom na prav lepem, nelomljivem papirju 8 Din, pri naročilih vsaj 15 iztisov naenkrat s 25odstotnim popustom. — Hrvatska religiozna in cerkvena glasba se dobro in krepko razvijata. Posebej njihova cerkvena glasba, ki zelo trezno in previdno muzicira, morda še ni praktično tako organizirana kakor pri nas, vsled živega narodnega petja se tam drobna cerkvena pesem ne more čisto uveljaviti, toda teoretično in idejno stoji v posameznih delih visoko. Eno tako delo je pričujoča Odakova maša, delo odličnih artistično estetskih kakor muzikalno praktičnih kvalitet, v svoji resnosti in dovršenosti zmožno uspešno zaježiti inflacijo manj vrednega. Taka postranska funkcija kakega dela je važna. — Melodije, lahko bi rekli v nekem oziru da tudi harmonije, teh šestih spevov so diatonične, celo v nekaterih kromatičnih taktih ohranijo svoj značaj in ne izstopijo iz prvotnega sloga. In ta slog je sijajna sinteza starega in novega, avtorju se je posrečilo oz. je znal združiti staro z novim, protulit de thesuro suo nova et vetera, tako da še nam, ki smo skoraj izgubili in pozabili na antične lepote, ta umetnost v taki obliki ni več tuja. Tudi mislim ni toliko hrvatsko nacionalna, dasi bo narodu gotovo zelo blizu, kot je sama na sebi in po novo zastopanih smereh univerzalna. Posebno lep primer za to je drugi spev, Slava, z zvočnim začetkom in prvim delom, ki preide v H-dur in preko giš in cis ter A v moderni konec v D-duru. — Harmonija je konsonantna ali vsaj blaglasna in pri vsem tem vedno napeto zanimiva. Orgelski part je s pevskim v najtesnejši zvezi, toda čisto samostojen, dopolnjujoč, prožen ter invenciozen, da ga bo organist vesel. In vse je pisano izredno jasno in pregledno, duhovito a naravno, z lahkoto in eleganco, kar dokazuje umetnika, v precej svobodnem kontrapunktu, le deloma homofono, z vedno izrazito melodijo. — Poleg že omenjene Slave (Gloria) naj opozorim še na lepi Gospodí pomiluj (Kyrie eleison) z mirnim prvim delom, kromatično poživljenim Hriste pomiluj (Christe eleison) in imenitnim, krasno stopnjujočim se tretjim delom z zopet mirnim sklepom. Izredno lep in slovesen je svečani Svet (Sanctus), Blagosloven (Benedictus) je proti sredi subtilnejši, Agańče (Agnus Dei) zopet zelo miren in umirjen. Věruju (Credo) je daljši, bolj stvaren, z zelo nežnim homofonim I vplti se (Et incarnatus est). — Maša zahteva kajpada dobrih pevcev, vendar ne toliko rutine kot zmisla za zvočnost in melodijo, par

kromatičnih mest tudi sigurnih intonatorjev. Pela se bo in poslušala povsod z veseljem. Za kak cerkyen koncert bi bila tudi pri nas, vsaj posamezni deli, kot nalašč. More se izvajati, ali celotna ali posamezni deli, tudi pri navadnem svetem opravilu, ne nujno samo pri slovesnem, kar itak velja le bolj za kraje s staroslovensko liturgijo. — Delo je vredno vse hvale in uvaževanja in storimo le svojo dolžnost, ko je najtopleje priporočamo.

Osebnostno čutim veliko veselje in zadoščanje, da avtor komponist ni smatral za premalo, posvetiti svoje zmožnosti za hip religiozni umetnosti in pisati mašo. Dobri genij ga ni zapustil.

Josip Klemenčič.

Ivo Muhvič: **Staroslovenska misa** v B-duru, za moški zbor. Izšla v isti založbi kot Odakova, Cena 6 Din, pri vsaj 15 iztisih naenkrat s 25 odstotnim popustom. — To delo se na zunaj razlikuje od Odakovega po tem, da je izpeljano pretežno harmonično, homofono. Skladatelj se je tako izpostavil nevarnosti utrjujoče monotoniije. Toda prijetna invencija in živ smisel za krepek zvok sta mu omogočila skladbo, ki se prijetno in prav lepo poslušata. In če še pomislimo, da je skladatelj pri a capella moškem zboru pogrešal toliko olajšujočih pripomočkov: orgel, samospenov, daljših unisono, da se vsled sorodnosti glasov ni mogel toliko poslužiti njih izmenjavanja, da se giblje skladba ves čas v B-duru in njemu najbližjih načinih (v vseh šestih spevih izzveni v B-dur), potem mu moramo priznati, da je s tako skopimi sredstvi vendar mnogo dosegel, kar marsikdo niti ne bi poizkusil, da se je iz tesne zanke prebrisan izmotal. Končno kljub vsemu komponist latinske oz. staroslovenske maše le nekoliko težko izhaja brez kontrapunkta. Tudi tukaj je skladatelj opravil precej drobnega takega dela, največ v obliki kratke imitacije, mestoma jako zanimivo. Maša je pisana vseskozi z gorkim čustvom in, kakor rečeno, zelo zvočno ter melodično iznajdljivo. Kar je v njej modulatorično težjega, je vse previdno pripravljeno in eventualnih težkoč, ki se jih skladatelj ni hotel ustrašiti, se pogumni pevci tudi ne bodo hoteli. Delo toplo priporočamo.

Josip Klemenčič.

I. B. Foerster: **Glagolská mše** pro smíšený zbor a varhany. Op. 123. 1929. Založil V. Kotrba v Pragi. Nototiskárna. Kč. 25. — I. B. Foersterjeva Glagolska t. j. staroslovenska maša, zložena v spomin 1000 letnice mučeniške smrti sv. Václava († 929), je svojevrstno, izredno zanimivo glasbeno delo. Kot skladba v celoti je maša zamišljena tako, da poteka en del iz drugega in se posamezni deli ne končajo v tonovem načinu, v katerem prično, temveč modulatorično navežejo na sledeči stavek. Ta notranja organska zveza posameznih mašnih delov se kaže tudi na zunaj v notaciji. Drugo, kar treba pri I. B. Foersterjevi Glagolski maši poudariti, je njena velika prozornost, jasnost in izklesanost. Pevski del je največkrat rahlo recitativen in prinaša besedilo zdaj v posameznih glasovih, zdaj v skupinah po dva glasa, ki se na gotovih mestih združijo bodisi v homofonsko, največkrat pa v polifonsko večglasje. Avtor obdelava besedilo zelo skrbno; tudi so poudarki pri besedilu še posebej tiskani, kakor nahajamo to v liturgičnih knjigah. Edino v Credo, str. 20 in 21, strne istočasno razna besedila hkrati, ki bi se morala peti drugo za drugim. Pevski izraz, dostikrat prav preprost, skoro ljudski, tupatam vsled bogate kontrapunktične izpeljave in pogoste modulacije težji in bolj zamotan, krepko podčrtava še značilno, barvno nasičeno orgelsko spremljanje. V spremljanju se avtor spretno poslužuje tudi obilne kromatike. Ravnotako obsega lepe zvočne učinke z uporabo zadržkov zlasti v smeri navzgor, s prehodi, menjavami itd., sploh z jako zanimivimi — dejal bi izvirnimi slučajnimi harmonijami. Glasbeno najsilnejši je Credo, ki gladko teče brez vsake medigre in se odlikuje razun po zdravi invenciji — kakor cela maša sploh — po krepkih recitativih in markantni polifoniji v pevskih glasovih z mogočno oporo v orglah. Zadnji trije deli: Sanctus, Benedictus in Agnus so preprosti, a izraziti. Maša je tiskana jako okusno v srednje velikem formatu in ima brezhibno razločen, velik notni stavek. Pojasnilo k staroslovenskemu besedilu je napisal prof. J. Vajs. Delo je vsega priporočila vredno.

St. Premrl.

I. C. Sychra, op. 67. »**Svatováclavská kantata**« za mešani zbor in orgle. (Kotrba 1929 — Praha.) Stavek kantate je krepek in soliden. Harmonična stavba zanimiva, dasi

ne preveč sočna. Kontrapunkta se poslužuje večinoma na efektnih mestih, ki pa ni vedno najboljši. Po oblikovni strani ustreza kantata tudi estetičnemu okusu: pesemske oblike, tematične pred- in medigre in več fugiranih odstavkov, ki so zelo umestni itd. Deklamacija je pa naravnost izborna. Velik plus skladbi je koral »Sváty Vacláve«, ki ga skladatelj izpelje v fugato, ki zaključí celo skladbo.

Cela skladba ne zahteva posebnih tehničnih težkoč, zato se jo bodo gotovo oprijeli predvsem češki cerkveni zbori, naši zbori pa naj posvete posebni pozor deklamaciji. Skladbo je hvaležno naštudirati posebno sedaj, ko se vrše v Pragi velike svetovaclavske svečanosti.

Srečko Koporc.

Pesmarica moških zborov. I. zvezek. Uredila A. Balatka in M. Simončič. 1929. Izdala in založila Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani. Tiskala Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani. Cena Din 36. — Slovencem ravno ne primanjkuje skladb za moške zbere. A ker se pri nas mnogo poje, in pevci žele vedno novih pesmi, prihajajo na dan tudi nove pesmarice. Gg. Balatka in Simončič sta se odločila, da hočeta izdati več zvezkov moških zborov, zlasti takih, ki bi drugače težko prišli na svetlo. V prvem zvezku podajata 25 moških zborov, ki so jih zložili: E. Adamič, Aljaž, Dolinar, Hubad, Kimovec, Marolt, Polič, Prelovec, Premrl, Ravnik in Rus. Največ (8) pesmi je prispeval Zorko Prelovec. Njegovi zbori so pisani v gladko tekočem, lahkem in zelo pevnem slogu s skoro običajnim baritonskim samospevom. Nekaj novega je E. Adamičev moški kvartet ali komorni zbor »Regiment po cesti gre«, ki je zložen kot tema z osmimi zelo zanimivimi in pucnimi varijacijami, od katerih pa niso vse enako pevsko hvaležne. Med ostalimi zbori prvačijo A. Balatkov »Slušaj pesem, draga moja«, odlična kontrapunktična skladba, J. Ravnikov »Zimska pesem« z bujnimi harmonijami v srednjem delu in tudi drugače čvrsto, zdravo zastavljen in izpeljan, dalje drzno težki, orientalsko govoreči M. Poličev »Kletva« ter Fr. Maroltovi zbori. Bolj zmerno pot hodijo lepo oblikovani in solidno izdelani dr. Dolinarjevi in dr. Kimovčevi in končno ostali zbori. Prva pesem neznanega nemškega skladatelja bi bila lahko brez škode izostala, ki prvič nima dosti vrednosti in tudi ni popolnoma v redu prirejena. Nekaj tiskovnih napak v raznih pesmih si bodo pevovodje znali gotovo sami popraviti.

St. Premrl.

A. Grum: 10 kupletov. Op. 55. Založila Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani. 1929. Tisk Jugoslovanske tiskarne. Cena Din 26. — Lahki, večinoma za višji glas zloženi napevi z enako preprostim klavirskim spremljevanjem, ki bodo kot kupleti zlasti radi svoje šaljive vsebine nudili obilo smeha in zabave.

Dr. Pavel Kozina: Anton Nedved, prvi slovenski glasbeni učitelj in njegovi učenci. Priružoča brošurica je izšla kot ponatis iz »Zborov« in se spominja s toplo besedo in hvaležnim srcem zaslužnega slovenskega glasbenika Antona Nedveda, ki je 28 let star prišel v Ljubljano in tu celih 40 let deloval med Slovenci na glasbenem polju. 19. avgusta 1928 je minulo sto let od njegovega rojstva. Nedved je deloval kot skladatelj, kot dirigent v Filharmoničnem društvu in kot učitelj glasbe na raznih zavodih v Ljubljani, zlasti od 1870 kot profesor glasbe na učiteljsišču. Nedvedovi učenci, kakor jih navaja dr. Kozina v svojem spisu, in ki so se pozneje na glasbenem polju udeleževali oz. se še, so: Fran Pogačnik, bivši operni pevec, sedaj v pokoju na Dunaju, Anton Dekleva, bivši profesor glasbe na učiteljsišču v Ljubljani, sedaj v pokoju na Ježici, Josip Pavčič, znani učitelj klavirja in skladatelj, Pavel Gorjup, bivši pevovodja raznih pevskih društev, sedaj mestni učitelj v Ljubljani, Avguštin Štamcar, bivši operni in cerkveni pevec, † 1918 v Ljubljani, Janko Pianekski, umrl kot učitelj v Škofji Loki l. 1915., Anton Razinger, pevec po božji volji, odličen tenorist, umrl 1918 v Ljubljani, Franc Marolt, bivši mestni učitelj v Ljubljani in zaslužni pevovodja, Ferdo Juvanec, skladatelj, šolski ravnatelj v pokoju v Ljubljani, Leopold Potrebin, bivši učitelj in ognjeviti dirigent, umrl 1904 v Radečah pri Zid. mostu, Alojzij Sachs, poleg Pavčiča najnadarnejši Nedvedov učenec, skladatelj in pevovodja, umrl 1910 kot učitelj v prisilni delavnici v

Ljubljani, Janko Zirovnik, velezaslužni učitelj naroda in pevovodja v Gorjah, in potem v St. Vidu nad Ljubljano. — Dr. Kozinov spis je lep donos k naši domači glasbeni zgodovini. St. Premrl.

Naši glasbeni listi.

Pevce 1929, št. 1–4, prinaša sledeče skladbe: Venček narodnih, priredil V. Gostiša, dopolnil dr. Dolinar, Rispet, moški zbor, uglasbil Fran Mlinar-Cigale, mešani zbor »Nebeška pesem sv. Jožefa«, uglasbil St. Premrl, in dramatski prizor za dekleta »Mala Terezika Deteta Jezusa pred nebeškimi vrati«, uglasbil V. Vodopivec. Književna priloga »Pevca« izhaja sedaj v Vestniku prosvetne zveze in prinaša v dosedanjih letošnjih zvezkih članke o V. Parni (Fran Govekar), o osebnosti pevovodje (A. Jobst), dopis s Kuma, o najstarejših slovenskih pevskih društvih (V. Steska), glasbeni program Radia Ljubljane in manjše vesti.

»Zbori« 1929, št. 2, prinašajo V. Mirkov moški zbor »Nageljček«, V. Ukmarjev mešani zbor »Lisica-tatica«, dr. A. Schwabov mešani zbor »Vlak«, in dve od Jos. Pavčiča prirejene slovenski narodni. V književni prilogi končuje dr. P. Kozina spis o Antonu Nedvedu, prvem slovenskem glasbenem učitelju in njegovih učencih. V Mirk končuje poročilo o tržaški Glasbeni Matici. Slede poročila iz naših organizacij in društev.

Nova Muzika 1929, št. 2, prinaša S. Koporčevo Sonatino za klavir, S. Osterčevo Pesem o devici Peregrini za glas in klavir, A. Dobroničevo skladbo za oboo in angleški rog, St. Premrlovo Ave Maria za glas, gosli in orgle, A. Balatkov Intermezzo za flavto, klarinet in fagot, L. M. Škerjančev Lirični intermezzo za glas in klavir, M. Bravničarjevo Elegijo za angleški rog s klavirjem (priredil A. Neffat), in A. Foersterjevo Sonatino za gosli in klavir v treh stavkih. V književni prilogi pišejo Dobronič, Koporc in urednik E. Adamič.

Sveta Cecilija 1929, sv. 2, objavlja Apostolsko konstitucijo papeža Pija XI. o cerkveni glasbi ter dr. Drinkwelederjev pojasnilni članek o isti, dr. Gavazzi poroča o S. P. Orlovi knjigi narodnih iger in popevk slovenske dece, prof. Fr. Dugan o M. Bajukovi razpravi »Mera v slovenski narodni pesmi«, dr. Crnkovački nadaljuje glasbene slike iz Rima, Fr. Pokaz se bavi s hrvatsko pesmijo »Plač Gospin«, J. Stjeh poroča o večeru čeških skladateljev v Varaždinu, Vl. D. podaja zanimive podatke o angleškem glasbenem življenju, Janko Barle se v večjem članku spominja slovenskega skladatelja Oskarja Deva. Dr. E. Krajanski piše o varaždinskem »Männergesangverein«-u, Fr. Zidovec o Ivanjskih popevkah. Slede dopisi, glasbena literatura, pregled tiska o glasbi, razne vesti itd. V glasbeni prilogi se nahaja Premrlov Alleluja et versus in Comm. Doctorum temp. paschali za meš. zbor in orgle ter Stjepan Lovričeva pesem »O Marija mila« za glas in orgle.

Razne vesti.

Na orglarski šoli Cecilijinega društva v Ljubljani je bil sklep šolskega leta 1928/29 28. junija 1929. Šolo je dovršilo šest učencev: Arh Franc, Grandovec Alojzij, Košnjek Martin, Plestenjak Matej, Velkavrh Alojzij in Vidmar Avguštin. — 1. julija so bili v orglarsko šolo na novo sprejeti: Ahačič Friderik, Jezeršek Peter, Kalan Mirko, Mešnik Peter, Pincolič Ciril, Schitnik Marijan, Simčič Ivan, Šter Franc in Zupančič Alojzij. — Šolsko leto 1929/30 se bo pričelo 30. septembra.

Češko Cirilsko društvo, ki zasleduje iste cilje kakor naše Cecilijino društvo, je obhajalo v dneh 3., 4. in 5. julija t. l. svoj 50letni jubilej. Pri jubilejnem občenem zboru je imel slavnostni govor rektor praškega drž. konservatorija Jos. B. Foerster, drugi govor pa dr. Romuald Perlik, O. Praem. Ljubljansko Cecilijino društvo je na jubileju bratskega češkega cirilskega društva zastopal kot delegat dr. Anton Dolinar. Češkemu Cirilskemu društvu k 50. jubileju naše ponovne najiskrenejše čestitke!

Naš sodruknik g. Srečko Kopore je na državnem konservatoriju v Pragi absolviral z odličnim uspehom kompozicijo. Za časa študija v Pragi je zložil več komornih, klavirskih in orgelskih del. Sedaj dokončuje oratorijsko simfonično pesnitev »Juda Iskariot« za soli, zbor, orkester in orgle. K njegovemu absolutoriju in skladateljskim uspehom mu najsrdečnejše čestitamo.

Slovenskega skladatelja Marija Kogoja opera »Crne maske« je dosegla v ljubljanski operi pri premieri meseca maja in pri vseh nadaljnjih uprizoritvah največji uspeh. Kogojeva opera je dosedanje največje slovensko operno delo, izredno po vsebini in celotni izvedbi. Čast mojstru!

Narodno železničarsko glasbeno društvo »Sloga« v Ljubljani obhaja letos desetletnico. Društvo ima godbo na pihala in pevski odsek. Glasbeni vodja društva je g. Heri Svetel. O priliki desetletnice je društvo izdalo lično brošurico. Društvu želimo še za naprej mnogo uspeha.

Ljubljanska opera je meseca maja priredila turnejo po Dalmaciji. Nastopila je z več opernimi predstavami v Splitu in Dubrovniku.

G. Anton Jobst, organist in skladatelj v Zireh, je prejel za svojo skladbo »Na Vidov dan«, objavljamo v Slov. Učitelju 1929, št. 5—6, od Uprave dvora Nj. Veličanstva kralja posebno kraljičino zahvalo. Čestitamo.

Umril je v Dupljah na Gorenjskem tamošnji župnik g. Frančišek Zvan. L. 1892. Je objavil »C. Gl.« njegov članek o cerkvenem petju. Blagemu pokojniku želimo večni mir in pokoj.

Pevski zbor Glasbene Matice v Ljubljani priredi jeseni koncertno turnejo na Francosko.

Filharmonična družba v Ljubljani je razpisala nagrado 5000 Din za najboljšo izvorno, še ne izvajano instrumentalno skladbo. Skladba mora biti pisana za večji, najmanj za godalni orkester; oblika poljubna; trajanje skladbe: od 15 do 20 minut. Pravico do udeležbe na tem razpisu imajo slovenski skladatelji. Skladba mora biti pisana s črnilom in s tujo roko ter oddana najkasneje do 1. novembra t. l. tajniku družbe. Ime naj se priloži v posebni kuverti, na nji pa samo naslov skladbe.

Gosp. Anton Mervar, izdelovatelj harmonik v Trbovljah, je obhaja 11. maja 1929 70letnico. Kot samouk je pred mnogimi leti izdelal prvo harmoniko, danes romajo njegove harmonike po širnem svetu.

Mariborska Glasbena Matica je obhajala letos v maju desetletnico.

V zagrebški operi so dne 15. junija prvič izvajali R. Wagnerjeve »Meistersingerje«. Dirigiral je to slavno operno delo ravnatelj Rukavina.

Ameriško pevsko društvo »Dayton Westminster Chor« je začetkom maja prispelo v Zagreb in priredilo v prostorih zagrebškega velesojma koncert.

Na Dunaju je umrl začetkom junija bivši prvi koncertni mojster budimpeštanske opere, Hrvat Dragomir Kranjčević v starosti 82 let.

V Zagrebu se je ustanovilo »Udruženje Jugoslavenskih avtora i kompozitorac«, ki ima namen nabirati in izplačevati skladateljem honorarje za izvajanje njihovih del. Vodja tega društva in gibanja je prof. Srečko Albini, ravnatelj opere v pokoju v Zagrebu.

A. Jobstove otroške pesmi, ki jih prinaša »Slov. Učitelj«, se ne dobe pri skladatelju. Kdor jih želi naročiti, naj se obrne na upravo »Slov. Učitelj«.

Hrvatski skladatelj dr. P. Bernardin Sokol pripravlja izdajo več hrvatskih cerkvenoglasbenih zbirk, ki bodo obsegale razne cerkvene pesmi, starejše in novejše. Sodelujejo tudi mnogi slovenski skladatelji.

Najstarejše hrvatsko pevsko društvo »Vijenac« obhaja letos 90letnico svojega obstoja. Ustanovili so ga hrvatski bogoslovci l. 1839 in se je društvo prvotno imenovalo »Narodno ilirsko skladnoglasja društvo«. Današnji »Vijenac« goji in zbira cerkveno narodno pesem in je obogatil glasbeno slovstvo z izdanji »Hrv. cerkvene pjesmarice«.

Slavna milanska opera »Scala« je gostovala na Dunaju in v Berlinu. Vodil jo je Toscanini.

To in ono.

Dičenje s tujim perjem. Neko nedeljo popoldne (morebiti meseca novembra m. l.), sem poslušal koncert kvarteta gl. dr. »Sloge«, ki ga je oddajala ljubljanska radio-postaja. Na sporedu je bilo tudi nekaj pesmi, ki so me posebno zanimale, ker je bil označen pri njih kot komponist g. Bučar. Radoveden sem bil nanje, ker mi je bil novi slovenski komponist dotlej neznan. Kako pa sem se začudil, ko so zapeli »njegovo«: Solzo. To pesem sem vendar prav mnogokrat slišal med vojsko, ampak v nemškem jeziku. G. Bučar jo je kvečjemu poslovenil, kot komponist pa je pri njej popolnoma nedolžen. Sumim, da so bile tudi ostale njegove kompozicije istega izvora.

Enako sem bil presenečen tudi 10. marca t. l., ko je v ljubljanskem radiu pel radovljiški oktet Vodopivčevo: Gvantič je šivala. Tudi to pesem sem slišal med vojsko v nemščini. (Spinn, spinn...)

Ni prav, če pojemo nemške pesmi doma, neodpustljivo pa je, da jih prenaša radio tudi Nemcem na ušesa. Ali naj mislijo, da imamo Slovenci res tako malo svojih pesmi, da moramo njihove prepevati? Potom radija mora iti v svet naše najboljše. Vsakemu zavednemu Slovincu je gotovo ljubša malo šibkejša stvar pa slovenska, kakor boljša pa tuja. In ravno slovenska zborovska literatura (svetna in cerkvena) je tako bogata in nudi toliko izbire, da na noben način ni treba prav nikomur segati po tujem blagu.

Ivan Primožič.

PODPORE IN DAROVI ZA ORGLARSKO ŠOLO V LJUBLJANI.

Poleg ljubljanskega oblastnega odbora, ki je Cecilijinemu društvu podelil podporo 10.000 Din, je orglarska šola prejela od Ljudske posojilnice v Ljubljani 1000 Din, od Brezalkoholne gostilne 500 Din. Razen tega so dale po 200 Din: Hranilnica in posojilnica v Kamniku in Škofji Loki; po 100 Din: Hranilnica in posojilnica v Selcih nad Škofjo Loko, v Sostrem, v Stari Loki, v Št. Jurju pri Kranju in v Cerkljah ob Krki; po 50 Din: Hranilnica in posojilnica v Preski, v Kranjski gori, v Besnici, na Vrhniki, v Žireh, pri Sv. Antonu v Slov. goricih in v Št. Jakobu ob Savi; po 30 Din: Hranilnica in posojilnica v Planini pri Rakeku; po 15 Din: Hranilnica in posojilnica v Sv. Križu pri Litiji. — Cecilijino društvo izreka vsem naštetim darovalcem najtoplejšo zahvalo.

Darovi za druge orgle v ljubljanski orglarski šoli. Po 500 Din: g. dr. Franc Kirmovec, stolni kanonik v Ljubljani; po 150 Din: Msgr. Mihael Arko, dekan v Idriji; po 100 Din: g. Ivan Kacin, izdelovatelj klavirjev, harmonijev in orgel v Gorici, g. Anton Lesjak, duhovni svetnik in župnik v Št. Jerneju. Pristrčno se vsem zahvaljujemo.

POPRAVEK.

V 5.-6. številki letošnjega »Cerkvenega Glasbenika« naj se v Fr. Ferjančičevem spisu na strani 78 bere: V osebi tedanjega trnovskega gosp. župnika in znanega slovenskega pisatelja Ivana Vrhovnika, — — —

Današnjemu listu je priložena **glasbena priloga** (4 strani), ki prinaša St. Premrlovo skladbo »Pozdravljen, vladika«. Posamezni izvodi po poldrug dinar se dobe pri upravi našega lista.

Izhaja kot mesečnik v dvojnih številkah. Cena listu z glasbeno prilogo vred 40 Din, za dijake 25 Din, za Italijo 50 Din, za Ameriko 1 dolar. Uredništvo in upravništvo: Pred Škofljo 12/I. Odgovorni urednik lista in glasbene priloge in izdajatelj **Stanko Premrl** v Ljubljani. — Za Jugoslovansko tiskarno v Ljubljani **Karel Čeč**.